

รายงานผลการดำเนินการ
โครงการนิสิตสัมพันธ์อาเซียน

ประจำปีงบประมาณ ๒๕๖๒
ศูนย์อาเซียนศึกษา
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

แบบรายงานผลการดำเนินโครงการ
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
ปีงบประมาณ ๒๕๖๒

๑. ชื่อโครงการ   โครงการนิสิตสัมพันธ์อาเซียน
๒. ชื่อหน่วยงาน   ศูนย์อาเซียนศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
๓. ผู้รับผิดชอบโครงการ   ศูนย์อาเซียนศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
๔. ความสอดคล้องกับ

๔.๑ ยุทธศาสตร์และกลยุทธ์มหาวิทยาลัย

ยุทธศาสตร์ข้อที่ ๑ การพัฒนาการผลิตบัณฑิตให้มีคุณภาพ

๕. ผลผลิต :
- ผู้สำเร็จการศึกษาด้านสังคมศาสตร์
  - ผลงานการให้บริการวิชาการ
  - ผลงานทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม
  - ผลงานวิจัยเพื่อสร้างองค์ความรู้

๖. หลักการและเหตุผล / เหตุผลความจำเป็น

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เป็นสถาบันอุดมศึกษาในกำกับของรัฐที่มีนิสิตจากประเทศเพื่อนบ้าน อาทิ กัมพูชา ลาว เมียนมาร์ เวียดนาม ทั้งบรรพชิตและคฤหัสถ์ให้ความสนใจเดินทางเข้ามาศึกษาจำนวนมากที่สุดในจำนวนทั้ง ๔ ประเทศนี้ รวมทั้งสิ้น ๑,๓๐๓ รูป/คน นิสิตชาวต่างประเทศส่วนมากจะพักอยู่ที่หอพักของมหาวิทยาลัยร่วมกับนิสิตไทย นิสิตเหล่านี้จึงได้ทำกิจกรรมร่วมกันทั้งในชั้นเรียนและนอกชั้นเรียน มีการปฏิสัมพันธ์ระหว่างกันเกิดขึ้นตลอดเวลา ซึ่งวัฒนธรรมความเป็นอยู่และวิถีปฏิบัติทางศาสนาระหว่างนิสิตไทยและนิสิตต่างชาติที่มีความแตกต่างกันนี้ อาจทำให้เกิดความไม่เข้าใจและเป็นอุปสรรคในการใช้ชีวิตอยู่ร่วมกัน

ศูนย์อาเซียนศึกษา มีภารกิจในการให้บริการวิชาการองค์ความรู้ที่เกี่ยวข้องกับประชาคมอาเซียน เล็งเห็นถึงความสำคัญของปัญหาดังกล่าว จึงจัดกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ข้ามวัฒนธรรมให้กับนิสิตของมหาวิทยาลัย เพื่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ทำความเข้าใจในวัฒนธรรมที่แตกต่างกันและปรับตัวในการเรียนหรือทำกิจกรรมร่วมกันกับนิสิตที่มาจากประเทศอาเซียน โดยปัจจุบันนี้ประเทศไทยได้เข้าสู่การเข้าสู่ประชาคมอาเซียนอย่างเป็นทางการ นิสิตซึ่งเป็นอนาคตของชาติจึงจำเป็นต้องเรียนรู้ ทำความเข้าใจในความแตกต่างทางวัฒนธรรม ประเพณี และความเชื่อต่างๆของประเทศสมาชิกอาเซียนและเรียนรู้ที่จะปรับตัวในการอยู่ร่วมกันภายใต้ความเป็นสังคมเดียวกัน ดังนั้นกิจกรรมรูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้ของนิสิตเพื่อให้เกิดความเข้าใจและยอมรับในความแตกต่างทางวัฒนธรรมจึงมีความสำคัญเป็นอย่างมากในการที่จะหาแนวทางหรือวิธีการจัดการศึกษาเรียนรู้ในเรื่องดังกล่าวเพื่อให้ประชาคมอาเซียนสามารถพัฒนาได้อย่างมีประสิทธิภาพ

๗. วัตถุประสงค์ของโครงการ

๑. เพื่อให้นิสิตได้ศึกษาเรียนรู้วัฒนธรรมที่แตกต่างกันในประชาคมอาเซียน
๒. เพื่อสร้างความเข้าใจในความแตกต่างในด้านวัฒนธรรม ทำให้นิสิตสามารถปรับตัวในการดำเนินชีวิตและการทำกิจกรรมร่วมกันกับนิสิตที่มาจากประเทศอาเซียน
๓. เพื่อเสริมสร้างสายสัมพันธ์อันดีระหว่างนิสิตไทยและนิสิตอาเซียน

๘. ลักษณะกิจกรรม

๗.๑ จัดกิจกรรมอบรมการเรียนรู้ข้ามวัฒนธรรม โดยถอดบทเรียนจากโครงการวิจัยเรื่อง “รูปแบบการจัดการเรียนรู้ข้ามวัฒนธรรมอาเซียนในกลุ่มประเทศ CLMV สำหรับนิสิตมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย”

๗.๒ จัดกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ความแตกต่างทางวัฒนธรรมระหว่างนิสิตไทยและนิสิตที่มาจากประเทศอาเซียน

๗.๓ สัมมนากลุ่มย่อยในหัวข้อ “การปรับตัวภายใต้ความแตกต่างทางวัฒนธรรม”

๘. ผลการดำเนินการ

๘.๑ เชิงปริมาณ

- จำนวนเป้าหมายของโครงการที่ตั้งไว้	๒๐	รูป/คน
- จำนวนผู้เข้าร่วมโครงการ / กิจกรรม ทั้งหมด	๑๖	รูป/คน
คิดเป็นร้อยละ ๘๐ จากเป้าหมายที่ตั้งไว้		
แบ่งเป็น		
- ผู้บริหารและคณาจารย์	๔	รูป/คน คิดเป็นร้อยละ ๒๕
- นิสิต	๑๒	รูป/คน คิดเป็นร้อยละ ๗๕

๘.๒ เชิงคุณภาพ

๑. นิสิตได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้วัฒนธรรมที่แตกต่างกันในประชาคมอาเซียน
๒. นิสิตเกิดความรู้ความเข้าใจความแตกต่างทางวัฒนธรรมและสามารถปรับตัวในการดำเนินชีวิตและการทำกิจกรรมร่วมกับนิสิตที่มาจากประเทศอาเซียน
๓. นิสิตไทยและนิสิตจากประเทศอาเซียนได้สร้างสายสัมพันธ์อันดีระหว่างกัน

๘.๒.๑ ผลการประเมินโครงการ

ในการประเมินครั้งนี้ ใช้แบบสอบถามในการสำรวจความคิดเห็นและความพึงพอใจต่อการจัดกิจกรรม โดยใช้กลุ่มผู้บริหารในการสำรวจทั้งหมด ๙ รูป/คน คิดเป็นร้อยละ ๕๖.๙๔ ของผู้เข้าร่วมโครงการทั้งหมด

ระดับค่าเฉลี่ยที่ใช้ในการประเมิน

- ค่าเฉลี่ย ๔.๕๑ - ๕.๐๐ หมายถึง ระดับมากที่สุด
 ค่าเฉลี่ย ๓.๕๑ - ๔.๕๐ หมายถึง ระดับมาก
 ค่าเฉลี่ย ๒.๕๑ - ๓.๕๐ หมายถึง ระดับปานกลาง
 ค่าเฉลี่ย ๑.๕๑ - ๒.๕๐ หมายถึง ระดับน้อย
 ค่าเฉลี่ย ๑.๐๐ - ๑.๕๐ หมายถึง ระดับน้อยมาก

ผลการประเมินโครงการ / กิจกรรม

รายการ	X	S.D.	แปลผล
ด้านประเด็น/เนื้อหาการอบรม			
๑. เอกสารประกอบการอบรม	๔.๐๖	๐.๔๔	มาก
๒. ความรู้ ความเข้าใจ ก่อน การอบรม	๓.๓๑	๐.๖๐	ปานกลาง
๓. ความรู้ ความเข้าใจ หลัง การอบรม	๔.๓๑	๐.๔๘	มาก
๔. คุณค่าของเนื้อหาในการปฏิบัติการ	๔.๓๘	๐.๖๒	มาก
๕. สามารถจัดระบบความคิด/ประมวลความคิดและประยุกต์ใช้กับการเรียนรู้ทางพระพุทธศาสนาได้	๔.๓๑	๐.๔๘	มาก

๖. สามารถนำความรู้ไปเผยแพร่ได้	๔.๓๑	๐.๖๐	มาก
๗. การมีส่วนร่วมในกิจกรรม	๔.๕๐	๐.๕๒	มาก
รวมด้านประเด็น/เนื้อหาการอบรม	๔.๑๗	๐.๕๓	มาก
ด้านสถานที่/ระยะเวลา/อาหาร			
๑. ระยะเวลาในการจัดกิจกรรมมีความเหมาะสม	๓.๘๘	๐.๖๒	มาก
๒. สถานที่จัดกิจกรรม	๔.๓๑	๐.๔๘	มาก
๓. อาหารและเครื่องดื่ม	๔.๕๐	๐.๕๒	มาก
๔. ที่พัก	๔.๕๐	๐.๕๒	มาก
๕. พาหนะในการเดินทาง	๔.๕๐	๐.๕๒	มาก
รวมด้านสถานที่/ระยะเวลา/อาหาร	๔.๖๑		มาก
สรุปรวม	๔.๓๘		มาก

๙.๓ เชิงเวลา

ระยะเวลาในการดำเนินโครงการจำนวน ๔ วัน คือวันที่ ๑ - ๔ กันยายน ๒๕๖๒

๑๐. งบประมาณดำเนินการ ปีงบประมาณ พ.ศ.๒๕๖๒

งบม.แผ่นดิน งบม.รายได้ งบม.อื่นๆ

งบประมาณที่ได้รับอนุมัติ จำนวน ๑๐๐,๐๐๐ บาท (หนึ่งแสนบาทถ้วน)

๑๑. กิจกรรมการดำเนินงาน

จัดกิจกรรมการสัมมนาในกลุ่มย่อย เรื่อง “การปรับตัวภายใต้ความแตกต่างทางวัฒนธรรม: กรณีศึกษาความสัมพันธ์ไทย-ลาว” และการศึกษาเชิงพื้นที่ในหัวข้อกรณีศึกษาการเรียนรู้ข้ามวัฒนธรรมไทย-ลาว

๑๒. ระยะเวลาดำเนินโครงการ

วันที่ ๑ - ๔ กันยายน ๒๕๖๒

๑๓. สถานที่ดำเนินการ

- มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตอุบลราชธานี
- วิทยาลัยสงฆ์จำปาสัก แขวงปากเซ สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว

๑๔. ประโยชน์ที่ได้รับจากการดำเนินโครงการ

- นิสิตได้สร้างความสัมพันธ์อันดีต่อเยาวชนในกลุ่มประชาคมอาเซียน
- นิสิตพัฒนาทักษะทางการเขียนบทความเชิงสารคดี
- นิสิตนำความรู้และประสบการณ์ที่ได้รับจากการลงพื้นที่ศึกษามาปรับใช้ในการเรียนและการเผยแพร่พระพุทธศาสนาให้แก่สังคม

๑๕. ปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินโครงการ

สภาพอากาศมีฝนตกตลอด ทำให้การเดินทางไม่ราบรื่น

๑๖. หน่วยงาน/ผู้รับผิดชอบโครงการจะนำผลการประเมินไปปรับปรุง และบูรณาการเข้ากับภารกิจอื่นๆของมหาวิทยาลัยอย่างไร

- ๑) นำเสนอผลการประเมิน/ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะต่อคณะทำงานของศูนย์อาเซียนศึกษา
- ๒) ร่วมกันกำหนดแนวทางการแก้ไขปัญหาและอุปสรรคของโครงการ รวมทั้งหาแนวทางป้องกันแก้ไขปัญหาอื่นๆ ในการจัดกิจกรรมครั้งต่อไป
- ๓) ดำเนินการตามแนวทางที่กำหนดไว้

(นางสาวมกรวี ฉิมพะเนาว์)
ผู้รับผิดชอบโครงการ

(พระศรีธวัชเมธี)
ผู้อำนวยการศูนย์อาเซียนศึกษา
วันที่...../...../.....

หมายเหตุ ขอความกรุณาจากผู้รับผิดชอบ/หัวหน้าโครงการทุกท่าน กรอกข้อมูลในแบบฟอร์มให้ครบถ้วน ถูกต้อง และชัดเจนก่อนนำส่ง

หลักฐานประกอบการรายงานผลการจัดโครงการ

- ๑) หนังสือขออนุมัติจัดโครงการ
- ๒) สำเนาโครงการที่ได้รับอนุมัติ
- ๓) รายละเอียดการใช้จ่ายตามโครงการ(ถ้าเฉลี่ยตลอดโครงการ)
- ๔) กำหนดการโครงการ
- ๕) ตัวอย่างแบบประเมินความพึงพอใจ
- ๖) รายชื่อผู้เข้าร่วมโครงการ
- ๗) ภาพประกอบการจัดโครงการ / กิจกรรม (๖ -๑๐ รูป)
- ๘) เอกสาร / หลักฐานการเผยแพร่ความรู้ (กรณีที่เป็นโครงการบริการวิชาการ จะต้องมียุทธศาสตร์/หลักฐานข้อนี้)
- ๙) เอกสาร/หลักฐาน อื่นที่เกี่ยวข้อง

โครงการนิสิตสัมพันธ์อาเซียน
ระหว่างวันที่ ๑ - ๔ กันยายน ๒๕๖๒
ศูนย์อาเซียนศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ศูนย์อาเซียนศึกษา
โทร.ภายใน ๘๕๐๕

บันทึกข้อความ

แผนกสารบรรณ
สำนักงานอธิการบดี
วันที่ ๑๗/๑๒/๒๕๖๒
วันที่ ๑๗/๑๒/๒๕๖๒
เวลา ๑๕.๐๑๑ น.
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ส่วนงาน ศูนย์อาเซียนศึกษา โทร.ภายใน ๘๕๐๕
ที่ ศธ ๖๑๑๒ / ๑๒๕๒ วันที่ ๑๖ ตุลาคม ๒๕๖๒

เรื่อง ขออนุมัติดำเนินการโครงการนิสิตสัมพันธ์อาเซียน ประจำปีงบประมาณ ๒๕๖๒

เรียน อธิการบดี

ตามที่ศูนย์อาเซียนศึกษา ได้เสนอขอแผนการจ่ายงบประมาณรายจ่าย ประจำปีงบประมาณ ๒๕๖๒ ในโครงการนิสิตสัมพันธ์อาเซียน ความทราบแล้ว นั้น

ในการนี้ ศูนย์อาเซียนศึกษา จึงขออนุมัติดำเนินการโครงการดังกล่าว ในวงเงินทั้งสิ้นจำนวน ๑๐๐,๐๐๐ บาท (หนึ่งแสนบาทถ้วน) จากงบประมาณศูนย์อาเซียนศึกษา ในหมวดโครงการนิสิตสัมพันธ์อาเซียน ประจำปีงบประมาณ ๒๕๖๒ รายละเอียดตามเอกสารที่แนบมาพร้อมบันทึกนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาอนุมัติ

(พระศรีธวัชเมธี)

รองผู้อำนวยการศูนย์อาเซียนศึกษา
ปฏิบัติหน้าที่แทนผู้อำนวยการศูนย์อาเซียนศึกษา

กราบเรียน อธิการบดี
 เห็นควรอนุมัติ
 เพื่อโปรดทราบ

พระมหาดำรงค์ สิริศัติน

รองผู้อำนวยการกองคลังและทรัพย์สิน

เรียน อธิการบดี
 เห็นควรอนุมัติ
 เพื่อโปรดทราบ

(พระศรีธรรมภาณี)

ผู้ช่วยอธิการบดีฝ่ายบริหาร

๑๑ / ๑๑ / ๑๑

(พระราชวรเมธี)

รองอธิการบดีฝ่ายบริหาร

ปฏิบัติหน้าที่แทนในตำแหน่งอธิการบดี

๑๑ / ๑๑ / ๑๑

โครงการนิสิตสัมพันธ์อาเซียน
ศูนย์อาเซียนศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
ประจำปีงบประมาณ ๒๕๖๒

---

๑. ชื่อโครงการ   โครงการนิสิตสัมพันธ์อาเซียน
๒. ชื่อหน่วยงาน   ศูนย์อาเซียนศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
๓. ผู้รับผิดชอบโครงการ   ส่วนวิจัย สารสนเทศและบริการวิชาการ ศูนย์อาเซียนศึกษา มจร
๔. โครงการเชื่อมโยงกับมาตรฐาน   สนองยุทธศาสตร์ที่ ๑ การพัฒนาการผลิตบัณฑิตให้มีคุณภาพ
๕. หลักการและเหตุผล/เหตุผลความจำเป็น

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เป็นสถาบันอุดมศึกษาในกำกับของรัฐที่มีนิสิตจากประเทศเพื่อนบ้าน อาทิ กัมพูชา ลาว เมียนมาร์ เวียดนามทั้งบรรพชิตและคฤหัสถ์ให้ความสนใจเดินทางเข้ามาศึกษาจำนวนมากที่สุดในจำนวนทั้ง ๔ ประเทศนี้ รวมทั้งสิ้น ๑,๓๐๓ รูป/คน นิสิตชาวต่างประเทศส่วนมากจะพักอยู่ที่หอพักของมหาวิทยาลัยร่วมกับนิสิตไทย นิสิตเหล่านี้จึงได้ทำกิจกรรมร่วมกันทั้งในชั้นเรียนและนอกชั้นเรียน มีการปฏิสัมพันธ์ระหว่างกันเกิดขึ้นตลอดเวลา ซึ่งวัฒนธรรมความเป็นอยู่และวิถีปฏิบัติทางศาสนาระหว่างนิสิตไทยและนิสิตต่างชาติที่มีความแตกต่างกันนี้ อาจทำให้เกิดความไม่เข้าใจและเป็นอุปสรรคในการใช้ชีวิตอยู่ร่วมกัน

ศูนย์อาเซียนศึกษา มีภารกิจในการให้บริการวิชาการองค์ความรู้ที่เกี่ยวข้องกับประชาคมอาเซียน เล็งเห็นถึงความสำคัญของปัญหาดังกล่าว จึงจัดกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ข้ามวัฒนธรรมให้กับนิสิตของมหาวิทยาลัย เพื่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ทำความเข้าใจในวัฒนธรรมที่แตกต่างกันและปรับตัวในการเรียนหรือทำกิจกรรมร่วมกันกับนิสิตที่มาจากประเทศอาเซียน โดยปัจจุบันนี้ประเทศไทยได้เข้าสู่การเข้าสู่ประชาคมอาเซียนอย่างเป็นทางการ นิสิตซึ่งเป็นอนาคตของชาติจึงจำเป็นต้องเรียนรู้ ทำความเข้าใจในความแตกต่างทางวัฒนธรรม ประเพณี และความเชื่อต่างๆของประเทศสมาชิกอาเซียนและเรียนรู้ที่จะปรับตัวในการอยู่ร่วมกันภายใต้ความเป็นสังคมเดียวกัน ดังนั้นกิจกรรมรูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้ของนิสิตเพื่อให้เกิดความเข้าใจและยอมรับในความแตกต่างทางวัฒนธรรมจึงมีความสำคัญเป็นอย่างมากในการที่จะหาแนวทางหรือวิธีการจัดการศึกษาเรียนรู้ในเรื่องดังกล่าวเพื่อให้ประชาคมอาเซียนสามารถพัฒนาได้อย่างมีประสิทธิภาพ

๖. วัตถุประสงค์

๑. เพื่อให้นิสิตได้ศึกษาเรียนรู้วัฒนธรรมที่แตกต่างกันในประชาคมอาเซียน
๒. เพื่อสร้างความเข้าใจในความแตกต่างในด้านวัฒนธรรม ทำให้นิสิตสามารถปรับตัวในการดำเนินชีวิตและการทำกิจกรรมร่วมกันกับนิสิตที่มาจากประเทศอาเซียน
๓. เพื่อเสริมสร้างสายสัมพันธ์อันดีระหว่างนิสิตไทยและนิสิตอาเซียน

๗. ลักษณะกิจกรรม

- ๗.๑ จัดกิจกรรมอบรมการเรียนรู้ข้ามวัฒนธรรม โดยถอดบทเรียนจากโครงการวิจัยเรื่อง “รูปแบบการจัดการเรียนรู้ข้ามวัฒนธรรมอาเซียนในกลุ่มประเทศ CLMV สำหรับนิสิตมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย”
- ๗.๒ จัดกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ความแตกต่างทางวัฒนธรรมระหว่างนิสิตไทยและนิสิตที่มาจากประเทศอาเซียน
- ๗.๓ สัมมนาในกลุ่มย่อยในหัวข้อ “การปรับตัวภายใต้ความแตกต่างทางวัฒนธรรม”

๘. เป้าหมายผลผลิต

๘.๑ เป้าหมายเชิงปริมาณ

๑. ผู้เข้าร่วมกิจกรรมจำนวน ๑๐๐ รูป/คน ประกอบด้วย
  - นิสิตจากวิทยาเขต/วิทยาลัยสงฆ์/ห้องเรียน/หน่วยวิทยบริการ จำนวน ๖๐ รูป/คน
  - นิสิตจากมจร ส่วนกลางจำนวน ๔๐ รูป/คน

๘.๒ เป้าหมายเชิงคุณภาพ

๑. นิสิตได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้วัฒนธรรมที่แตกต่างกันในประชาคมอาเซียน
๒. นิสิตเกิดความรู้ความเข้าใจความแตกต่างทางวัฒนธรรมและสามารถปรับตัวในการดำเนินชีวิตและการทำกิจกรรมร่วมกับนิสิตที่มาจากประเทศอาเซียน
๓. นิสิตไทยและนิสิตจากประเทศอาเซียนได้สร้างสายสัมพันธ์อันดีระหว่างกัน

๙. เป้าหมายเชิงเวลา

๙.๑ ระยะเวลาดำเนินการ

เดือนมิถุนายน – เดือนสิงหาคม ๒๕๖๒

๙.๒ งบประมาณ

งบประมาณแผ่นดิน จำนวน ๑๐๐,๐๐๐ บาท

รายละเอียดการดำเนินงาน

- ค่าเอกสารประกอบการจัดกิจกรรม ๑๐,๐๐๐ บาท
- ค่าตอบแทนวิทยากรบรรยายพิเศษและของที่ระลึก ๑๐,๐๐๐ บาท
- ค่าพาหนะและน้ำมันเชื้อเพลิง ๒๐,๐๐๐ บาท
- ค่าอาหารและเครื่องดื่ม ๓๐,๐๐๐ บาท
- ค่าจัดทำใบวุฒิบัตร ๑๐,๐๐๐ บาท
- ค่าบำรุงสถานที่ ๒๐,๐๐๐ บาท

รวมค่าใช้จ่าย จำนวน ๑๐๐,๐๐๐ บาท (หนึ่งแสนบาทถ้วน)

๑๐. สถานที่ดำเนินโครงการ

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย (ส่วนกลาง, วิทยาเขต, วิทยาลัยสงฆ์, หน่วยวิทยบริการ, ห้องเรียน)

๑๑. กิจกรรมการดำเนินงาน

ที่	กิจกรรม	ระยะเวลาการดำเนินการ ๒๕๖๑ - ๒๕๖๒											
		ต.ค	พ.ย	ธ.ค	ม.ค	ก.พ	มี.ค	เม.ย	พ.ค	มิ.ย	ก.ค	ส.ค	ก.ย
๑	ขออนุมัติโครงการ	←→											
๒	ติดต่อประสานงาน			←→									
๓	ดำเนินงานตามโครงการ								←→				
๔	ประเมินผลการดำเนินงาน											←→	
๕	สรุปการดำเนินงาน											←→	

๑๒. ตัวชี้วัด

๑๒.๑ ผลผลิต (Output)

เสริมสร้างความรู้ความเข้าใจความแตกต่างทางวัฒนธรรมในประชาคมอาเซียนและเป็นการเปิดโลกทัศน์แก่นิสิต

๑๒.๒ ผลลัพธ์ (Outcome)

๑. นิสิตมีความรู้ความเข้าใจวัฒนธรรมที่แตกต่างกันในประชาคมอาเซียน

๒. นิสิตไทยและนิสิตจากประเทศอาเซียนมีสายสัมพันธ์อันดีระหว่างกัน

๑๓. ผลที่คาดว่าจะได้รับ

๑. นิสิตได้ศึกษาเรียนรู้วัฒนธรรมที่แตกต่างกันในประชาคมอาเซียน

๒. นิสิตมีความเข้าใจในความแตกต่างในด้านวัฒนธรรม สามารถปรับตัวในการดำเนินชีวิตและการทำกิจกรรมร่วมกับนิสิตที่มาจากประเทศอาเซียน

๓. นิสิตไทยและนิสิตอาเซียนมีความสัมพันธ์อันดีระหว่างกัน

บัญชีสรุปค่าใช้จ่ายการโครงการนิสิตสัมพันธ์อาเซียน

วันที่ ๑ - ๔ กันยายน ๒๕๖๒

ศูนย์อาเซียนศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ประจำปีงบประมาณ ๒๕๖๒

ที่	รายการจ่าย	จำนวนเงิน	รวม	หมายเหตุ
๑	ค่าตอบแทนประธานเปิดโครงการ	๓,๐๐๐	๓,๐๐๐	
๒	ค่าตอบแทนวิทยากรบรรยายในโครงการ	๙,๖๐๐	๙,๖๐๐	
๓	ค่าของที่ระลึกประธานเปิดโครงการ	๑,๕๐๐	๑,๕๐๐	
๔	ค่าออกหนังสือผ่านแดนชั่วคราว	๓๐ X ๗	๒๑๐	
๕	ค่าพาหนะ จำนวน ๒ คัน ระหว่างวันที่ ๒ - ๔ กันยายน ๒๕๖๒ (เหมาจ่าย)	๓,๐๐๐ X ๒ X ๓	๑๘,๐๐๐	
๖	ค่าน้ำมันเชื้อเพลิง	๑,๒๙๐.๑๐ + ๑,๐๖๐	๒,๓๕๐.๑๐	
๗	ค่าใช้จ่ายในการข้ามชายแดนไทยไปลาว	๕,๐๐๐ + ๕,๒๕๐ + ๒,๔๐๐ + ๘๐๐	๑๓,๔๕๐	
๘	ค่าพิมพ์ป้ายไวนิล	๑,๒๐๐ + ๑,๑๒๐	๒,๓๒๐	
๙	ค่าวัสดุอุปกรณ์	๑๙๕ + ๑,๘๓๐ + ๘๙๕ + ๕๒๐	๓,๔๔๐	
๑๐	ค่าอาหารและเครื่องดื่ม	๒๐,๐๙๙.๔๓ + ๔,๐๐๐ + ๑,๐๐๐	๒๕,๐๙๙.๔๓	
๑๑	ค่าที่พัก	๘๕๐ + ๘๕๐ + ๘,๒๖๖.๙๙ + ๑,๗๑๔ + ๑,๗๑๔ + ๕๐๐	๑๓,๘๙๔.๙๙	
๑๒	ค่าเอกสารประกอบโครงการ	๒,๑๔๐	๒,๑๔๐	
๑๓	ค่ารถตู้เดินทางจากมจร วังน้อย - มจร วิทยาเขตอุบลราชธานีและค่าน้ำมันเชื้อเพลิง วันที่ ๑ และวันที่ ๕ กันยายน ๒๕๖๒ จำนวน ๒ วัน (ไป - กลับ, เหมาจ่าย)	๒,๕๐๐ X ๒	๕,๐๐๐	
		รวมเป็นเงินทั้งสิ้น	๑๐๐,๐๐๔.๕๒	
หนึ่งแสนสี่บาทห้าสิบบสองสตางค์				

กำหนดการ
โครงการนิสิตสัมพันธ์อาเซียน

ศูนย์อาเซียนศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
ประจำปีงบประมาณ ๒๕๖๒ ระหว่างวันที่ ๑ - ๔ กันยายน พ.ศ.๒๕๖๒
ณ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตอุบลราชธานี
และวิทยาลัยสงฆ์จำปาสัก วัดหลวงปากเซ แขวงจำปาสัก สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว

วันที่ ๑ กันยายน พ.ศ.๒๕๖๒	
๐๙.๐๐ - ๑๗.๐๐ น.	นิสิต และบุคลากร ศูนย์อาเซียนศึกษา เดินทางจาก มจร วังน้อย ไปที่จังหวัดอุบลราชธานี และเดินทางเข้าพัก
วันที่ ๒ กันยายน พ.ศ.๒๕๖๒	
๐๘.๓๐ - ๐๙.๐๐ น.	ลงทะเบียน และเตรียมความพร้อมในการทำ Workshop
๐๙.๐๐ - ๐๙.๐๕ น.	พิธีเปิด ประธานในพิธีเปิดโดย รองอธิการบดีวิทยาเขตอุบลราชธานี ดร.ลำพอง กลมกุล ผู้อำนวยการส่วนวิจัย สารสนเทศและบริการวิชาการ ศูนย์อาเซียนศึกษา มจร กล่าวรายงาน
๐๙.๐๕ - ๑๑.๐๐ น.	การสัมมนากลุ่มย่อย เรื่อง “การปรับตัวภายใต้ความแตกต่างทางวัฒนธรรม: กรณีศึกษาความสัมพันธ์ไทย-ลาว”
๑๐.๐๐ - ๑๐.๑๕ น.	ฉัน/รับประทานอาหารว่าง
๑๐.๑๕ - ๑๑.๑๕ น.	กิจกรรมการเตรียมความพร้อมเพื่อการศึกษาเชิงพื้นที่ กรณีศึกษาการเรียนรู้ข้ามวัฒนธรรมไทย-ลาว
๑๑.๑๕ - ๑๒.๓๐ น.	ฉัน/รับประทานอาหารกลางวัน
๑๒.๓๐ - ๑๕.๐๐ น.	ออกเดินทางจาก มจร วิทยาเขตอุบลราชธานี ไปด่านช่องเม็ก เขตแดนไทย-ลาว
๑๕.๐๐ - ๑๘.๐๐ น.	ศึกษาเชิงพื้นที่ศาสนสถานสำคัญในจำปาสัก
๑๘.๐๐ น. เป็นต้นไป	เดินทางกลับที่พัก และพักผ่อนตามอัธยาศัย
วันที่ ๓ กันยายน พ.ศ.๒๕๖๒	
๐๘.๓๐ - ๑๐.๐๐ น.	กิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ เรื่อง “การเรียนรู้ข้ามวัฒนธรรมไทย-ลาว” ระหว่างนิสิต มจร และนักศึกษา วิทยาลัยสงฆ์จำปาสัก สปป ลาว
๑๐.๐๐ - ๑๐.๑๕ น.	ฉัน/รับประทานอาหารว่าง
๑๐.๑๕ - ๑๑.๑๕ น.	กิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ เรื่อง “การเรียนรู้ข้ามวัฒนธรรมไทย-ลาว” (ต่อ)
๑๑.๑๕ - ๑๒.๓๐ น.	ฉัน/รับประทานอาหารกลางวัน
๑๒.๓๐ - ๑๖.๐๐ น.	ศึกษาเชิงพื้นที่ ปราสาทหินวัดพู มรดกโลกแห่งที่สองของประเทศลาว
๑๖.๐๐ - ๑๘.๐๐ น.	ศึกษาหอพระไตรปิฎกและสถาปัตยกรรมของวัดเมืองกาง วัดที่เก่าแก่ที่สุด บันทึกภาคสนามและสัมมนากลุ่มแลกเปลี่ยนเรียนรู้
๑๘.๐๐ น. เป็นต้นไป	เดินทางกลับที่พัก และพักผ่อนตามอัธยาศัย
วันที่ ๔ กันยายน พ.ศ.๒๕๖๒	
๐๙.๐๐ - ๑๗.๐๐ น.	ศึกษาวิถีชีวิต เศรษฐกิจและการค้าของลาว ณ ตลาดดาวเรือง กิจกรรมสะท้อนผลการเรียนรู้ และเดินทางกลับเข้าสู่ประเทศไทย

หมายเหตุ: กิจกรรมและกำหนดการอาจเปลี่ยนแปลงตามความเหมาะสม

ตัวอย่างแบบประเมินความพึงพอใจ

แบบประเมินความพึงพอใจโครงการนิสิต สัมพันธ์อาเซียน ประจำปีงบประมาณ 2562

สอบถามความพึงพอใจต่อโครงการนิสิตสัมพันธ์อาเซียน ระหว่างวันที่ 2-4 กันยายน 2562

*จำเป็น

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

สถานภาพผู้ประเมิน *

- ผู้บริหาร
- อาจารย์
- เจ้าหน้าที่
- นิสิต
- อื่นๆ: _____

การศึกษา *

- ต่ำกว่าปริญญาตรี
- ปริญญาตรี
- ปริญญาโท

หมายเหตุ <https://forms.gle/UsOirNveRSno9xgd8>

รายชื่อผู้เข้าร่วมโครงการนิสิตสัมพันธ์อาเซียน
ระหว่างวันที่ ๒ - ๔ กันยายน ๒๕๖๒
ศูนย์อาเซียนศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ที่	ชื่อ - นามสกุล/ฉายา	ตำแหน่ง/สังกัด	หมายเหตุ
๑	พระใบฎีกาสุพจน์ ตปสีโล	ประธานหลักสูตรสังคมศึกษา มจร วช.อุบลราชธานี	
๒	ผศ.ดร. บรรยวีสต์ ผางคำ	อาจารย์ประจำหลักสูตรสังคมศึกษา มจร วช.อุบลราชธานี	
๓	ผศ.สุพิมล ศรศักดิ์	อาจารย์ประจำหลักสูตรสังคมศึกษา มจร วช.อุบลราชธานี	
๔	นายพลศักดิ์ หอมสมบัติ	อาจารย์ประจำหลักสูตรสังคมศึกษา มจร วช.อุบลราชธานี	
๕	พระวัฒน์ สารบูรณ์	นิสิตชั้นปีที่ ๔ มจร วช.อุบลราชธานี	
๖	พระประสิทธิ์ จันทร์แก้ว	นิสิตชั้นปีที่ ๔ มจร วช.อุบลราชธานี	
๗	นายวิกสิต พิธิ	นิสิตชั้นปีที่ ๔ มจร วช.อุบลราชธานี	
๘	นายนฤบาล ปันโย	นิสิตชั้นปีที่ ๔ มจร วช.อุบลราชธานี	
๙	นายญาณกร งามรูป	นิสิตชั้นปีที่ ๔ มจร วช.อุบลราชธานี	
๑๐	นายันทศักดิ์ ทুমมี	นิสิตชั้นปีที่ ๓ มจร วช.อุบลราชธานี	
๑๑	นายอนุชิต อางมุลลา	นิสิตชั้นปีที่ ๓ มจร วช.อุบลราชธานี	
๑๒	พระบุญมี ไชยทองวงศ์	นิสิตชั้นปีที่ ๑ มจร วช.อุบลราชธานี	
๑๓	พระศักดิ์ดา หลวงพร	นิสิตชั้นปีที่ ๑ มจร วช.อุบลราชธานี	
๑๔	สามเณรพงษ์ศักดิ์ ชื่นชม	นิสิตชั้นปีที่ ๑ มจร วช.อุบลราชธานี	
๑๕	สามเณรรัตนากร ห่อคำ	นิสิตชั้นปีที่ ๑ มจร วช.อุบลราชธานี	
๑๖	นายอนุกรณ์ สืบมา	นิสิต มจร ส่วนกลาง	
๑๗	ดร.ลำพอง กลมกุล	ผู้อำนวยการส่วนวิจัยฯ ศูนย์อาเซียนศึกษา มจร ส่วนกลาง	
๑๘	นางสาวมกรวี ฉิมพะเนา	นักจัดการงานทั่วไป ศูนย์อาเซียนศึกษา มจร ส่วนกลาง	

ภาพกิจกรรม

หลักฐานการเผยแพร่ความรู้

<http://asc.mcu.ac.th/cafe/?p=274&fbclid=IwAR2Pn0u->

[g834NPAUm0kk5aqEwCDohD2e7vJN7XihcOjAfNQaG13XobeTAI4](http://asc.mcu.ac.th/cafe/?p=274&fbclid=IwAR2Pn0u-g834NPAUm0kk5aqEwCDohD2e7vJN7XihcOjAfNQaG13XobeTAI4)

บันทึกไว้เมื่อไปจำปาสัก:

การศึกษาสงฆ์ลาวและกลไกการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในพระพุทธศาสนา

Journal Writing of Visiting Champasak: Laos Sangha Education and a Mechanism of Human Resource Development in Buddhism

ดร.ลำพอง กลมกุล Dr.Lampong Klomkul

ผู้อำนวยการส่วนวิจัย สารสนเทศและบริการวิชาการ

Director for Research, Information and Academic Services Division

ศูนย์อาเซียนศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ASEAN Studies Centre, Mahachulalongkornrajavidyalaya University

บทคัดย่อ

บทความนี้เป็นบันทึกจากการเดินทางไปเมืองจำปาสัก โดยสะท้อนจากเหตุการณ์ในการเดินทางระหว่างวันที่ 1-4 กันยายน พ.ศ.2562 ภายใต้ “โครงการนิสิตสัมพันธ์อาเซียน: กรณีศึกษาความสัมพันธ์ไทย-ลาว” เป็นโครงการที่เปิดโอกาสให้นิสิตและบุคลากรในมหาวิทยาลัยสงฆ์ของไทย และวิทยาลัยสงฆ์จำปาสักได้เข้าร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ด้านวัฒนธรรม ภาษา ศาสนา พร้อมบันทึกการเดินทางเล่าเรื่องเพื่อแบ่งปันประสบการณ์การเรียนรู้เพื่อเป็นแนวทางและสะท้อนพัฒนาการการจัดการศึกษาของคณะสงฆ์ลาวที่มีเป้าหมายเพื่อการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในลาว ผลการศึกษาพบว่า ลาวมีการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาพระสงฆ์และสามเณรในฐานะศาสนทายาทในหลายระดับทั้งระดับโรงเรียนมัธยมสงฆ์ขั้นต้น และขั้นสูงและวิทยาลัยสงฆ์ที่เวียงจันทน์และจำปาสัก โดยมีวัดเป็นฐานในการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาพระภิกษุสามเณรในประเทศลาว โดยที่การจัดการศึกษาของคณะสงฆ์ลาวนั้นมีเป้าหมายเพื่อพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในพระพุทธศาสนา รวมทั้งส่งต่อการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในประเทศด้วย

คำสำคัญ: จำปาสัก, การศึกษาสงฆ์ลาว, การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์

Abstract

This article is a journal writing from visiting Champasak by reflecting of the events from journey on 1-4 September 2019 under the "ASEAN Sangha Youth Project: A Case Study of Relationship between Thai-Laos". This project provided the opportunity for students and staff from Thai Buddhist University and the Champasak Sangha College to participate in the exchange of culture, language and religion. Writing journal of sharing learning experience was conducted as a

guideline and to reflect the development of Laos Sangha educational management that has the goal to develop human resources in Laos. The results of the study indicated that Laos has educational management to develop monks and novices as a religious heir in many levels consisted of the Sangha high school both basic and high levels and Buddhist colleges in Vientiane and Champasak with temples based education to develop monks and novices in Laos. The main focus of Laos Sangha educational management is to develop human resources in Buddhism and forwarding to develop human resources in Lao People's Democratic Republic.

Keywords: Champasak, Laos Sangha Education, Human Resources Development

บทนำ

สืบเนื่องให้ต้องเดินทางไปยังเมืองจำปาศักดิ์ หรือชื่อเป็นทางการว่า ปากเซ อีกครั้งภายใต้กิจกรรมโครงการนิสิตสัมพันธ์อาเซียนของศูนย์อาเซียนศึกษา ระหว่างวันที่ 2-4 กันยายน พ.ศ.2562 ปลายทางที่เมืองจำปาศักดิ์ ประสบการณ์เดิมผู้เขียนเคยเดินทางไปยังเมืองหลวงเวียงจันทน์ ครั้งแรก ระหว่างวันที่ 10-11 พฤษภาคม พ.ศ.2560 เพื่อเก็บข้อมูลวิจัยเรื่อง *“Trends of Educational Management for Unity and Peace of Countries in ASEAN Community”* (2561) และครั้งที่ 2 ระหว่างวันที่ 21-23 กุมภาพันธ์ พ.ศ.2561 เพื่อเก็บข้อมูลการวิจัยเรื่อง *“รูปแบบการจัดการเรียนรู้ข้ามวัฒนธรรมอาเซียนในกลุ่มประเทศ CLMV สำหรับนิสิตมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย”* (2562) และเมืองหลวงพระบาง ระหว่างวันที่ 11-15 กรกฎาคม พ.ศ.2561 เพื่อเก็บข้อมูลวิจัยเรื่อง *“การจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมและศาสนาในประเทศอาเซียน: กรณีศึกษาหลวงพระบาง สปป.ลาว”* (2562) ในรอบปีที่ผ่านมา เพื่อการเก็บรวบรวมข้อมูลและแสวงหาองค์ความรู้เป็นงานวิจัยนี้ ส่วนเป้าหมายของการเดินทางนี้ ระหว่างวันที่ 1 - 4 กันยายน พ.ศ.2562 เพื่อนำนิสิตลงพื้นที่จริงเรียนรู้พัฒนาความหลากหลายในอาเซียน ภายใต้กิจกรรมของโครงการ *“นิสิตสัมพันธ์อาเซียน”* ไปยังวิทยาลัยสงฆ์จำปาศักดิ์ และแหล่งการเรียนรู้โบราณสถานอื่น ๆ อีกหลายแห่ง อาทิ วัดหลวงปากเซ อันที่ตั้งของวิทยาลัยสงฆ์จำปาศักดิ์ เป็นสถาบันการศึกษา ระดับสูงชั้นมหาวิทยาลัยของลาว และเคยเป็นศูนย์กลางของคณะสงฆ์ธรรมยุติกนิกาย ที่เคยเผยแพร่มาจากสยามและเจริญเติบโต ในจำปาศักดิ์ของลาวเท่านั้น รวมไปถึงแหล่งโบราณคดีปราสาทวัดภู อันเป็นสถานที่สำคัญในฐานะที่เป็นแหล่งสำคัญทางโบราณคดี รวมทั้งสถานที่สำคัญของการท่องเที่ยวในปากเซ ตลาดดาวเรือง ที่มีความหลากหลายของสินค้าสำหรับคนชอบซื้อ ชอบจ่าย รวมทั้งวัดสำคัญอีก 2-3 แห่ง อันมีความโดดเด่นด้านสถาปัตยกรรมและภูมิสถาปัตยกรรมในการสร้างนั้น เป้าหมายสำคัญของการนำนิสิตไปร่วมกิจกรรมในครั้งนี้เพราะนัยหนึ่งนิตินั้นเป็นทุนมนุษย์ของประเทศชาติที่ต้องได้รับการพัฒนา รวมไปถึงเป็นศาสนทายาทที่ควรลงทุนเพิ่มศักยภาพและระบบคิดให้ผู้เรียนรวมทั้งเสริมสร้างการเรียนรู้และประสบการณ์ตรงของนิสิตจากพื้นที่ (Area Studies) การเรียนรู้ในประเทศอาเซียนกรณีศึกษาประเทศลาวซึ่งเป็นประเทศเพื่อนบ้านที่มีพื้นที่ติดกันยาวประมาณ 1,754 กิโลเมตร รวม 11 จังหวัด ได้แก่ เชียงราย พะเยา น่าน อุตรดิตถ์ พิษณุโลก เลย หนองคาย นครพนม มุกดาหาร อานาจเจริญ และอุบลราชธานี

ดังนั้น ในบันทึกนี้ย่อกรนำเรื่องการเดินทางในสถาบันการศึกษาของคณะสงฆ์ลาว ด้วยประสบการณ์ที่ตัวเองเคยเดินทางไปยังหลวงพระบาง และเวียงจันทน์ ไปยังสถาบันการศึกษาในแต่ละช่วง จากการได้พบเห็นสัมภาษณ์ และเก็บรวบรวมข้อมูลในประเด็นอื่น ๆ แต่อย่างน้อยก็ได้เดินทางไปยังลาว ได้ทำการศึกษาเชิงพื้นที่ โดยได้สังเกตเฉพาะประเด็นพระพุทธศาสนาด้วย ทั้งการจัดการศึกษาของคณะสงฆ์ลาว ที่จะเป็นกลไกหรือช่องทางในการ

บริหารทรัพยากรมนุษย์ ที่นัยหนึ่งเพื่อศึกษารูปแบบ ระบบ แนวทาง วิธีการจัดการศึกษา อีกนัยหนึ่งในฐานะที่ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย (มจร) เป็นสถาบันการศึกษาภายใต้คณะสงฆ์ และพระพุทธศาสนา ซึ่งมี นิสิตที่เป็นพระสงฆ์ สามเณรชาวลาวเข้ามาศึกษาในมหาวิทยาลัย จากข้อมูลสถิติพระสงฆ์ลาวที่มาศึกษาใน มจร ทั่วประเทศรวมแล้วไม่น้อยกว่า 250 รูป ในปีการศึกษา 2562 และรวมไม่น้อยกว่า 3,500 รูป ในรอบ 10 ปีที่ผ่านมา ซึ่ง นัยหนึ่งอาจเป็นเครือข่ายร่วมกันระหว่างมหาวิทยาลัย ในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ร่วมกันได้ จึงเก็บข้อมูลมาเล่า เพื่อประโยชน์ต่อการพัฒนาการศึกษาาร่วมกันและเป็นการแบ่งปันข้อมูลจากการเดินทางในประเทศลาวที่เมืองจำปาสัก ปากเซ ในครั้งนี้ด้วย

ภาพที่ 1 กิจกรรมเตรียมความพร้อมศูนย์อาเซียนศึกษาร่วมกับ มจร วิทยาเขตอุบลราชธานี ก่อนนำนิสิตลงพื้นที่จริง เพื่อเรียนรู้ข้ามวัฒนธรรมอาเซียน ที่ปากเซ และวิทยาลัยสงฆ์จำปาสัก (ที่มา: ศูนย์อาเซียนศึกษา, 2 กันยายน 2562)

วิธีการเดินทาง

คณะของเราเดินทางจากกรุงเทพมหานคร ด้วยสายการบินแอร์เอเชีย โดยมี มุกรวิ ฉิมพะเนาวิ บุคลากร ศูนย์อาเซียนศึกษา เป็นผู้จัดการเรื่องตัว การเดินทาง ที่พัก ปลายทางที่สนามบินอุบลราชธานี จากนั้นในภาคเช้าของ วันที่ 2 กันยายน พ.ศ.2562 ร่วมทำกิจกรรมการสัมมนาเชิงปฏิบัติการกับนิสิต มจร วิทยาเขตอุบลราชธานี ผู้ร่วม โครงการในประเด็นการเรียนรู้ข้ามวัฒนธรรมอาเซียน โดยมีผู้บริหาร อาทิ พระครูธรรมธชศิริวัฒน์ สิริวฑฒโน, ผศ.ดร. (ผู้อำนวยการสำนักวิชาการวิทยาเขตอุบลราชธานี) พระใบฎีกา สุพจน์ ตปสีโล (คณะครุศาสตร์ วิทยาเขต อุบลราชธานี) และพระอาจารย์ศิวเดชณ์ ญาณวโร (ผู้อำนวยการสำนักงานวิทยาเขตอุบลราชธานี) โดยเป็นการเตรียม

ความพร้อมก่อนเดินทาง เมื่อเสร็จเรียบร้อย คณะพวกเราเกือบ 20 รูป/คน จึงเดินทางต่อโดยรถตู้จากวิทยาเขต อุบลราชธานี พร้อมคณะไปชายแดนเพื่อผ่านจุดผ่านแดน ผ่านอำเภอสิรินธร วิ่งผ่านสันเขื่อนสิรินธร ไปจนถึงช่องเม็ก อันเป็นจุดผ่านแดนทางบกระหว่างไทยและลาว รวมระยะทางจาก มจร วิทยาเขตอุบลราชธานี ไปถึงชายแดนราว ประมาณ 80 กิโลเมตร โดยประมาณ จากนั้นได้นั่งรถผ่านเข้าไปยังฝั่งลาว วิ่งไปตามถนน 16W ผ่านบ้านนาเวียง บ้าน โพนทอง และปากเซระยะทางจากชายแดนราวประมาณ 50 กิโลเมตร นั่งรถจากชายแดนผ่านทุ่งนาป่าข้าวยามนี้ ใน บรรยากาศของการเดินทางแบบบ้านป่านาข้าว ที่บรรยากาศสองฟากทางเต็มไปด้วยนาข้าว และฝนปรอยประคบ ภาพข่าว “โพดุล” ถล่มยับ เหนือ-อีสานอ่วม” (ไทยรัฐ: 31 สิงหาคม 2561) เมื่อจำเพาะไปที่จังหวัดอุบลราชธานี สถานการณ์น้ำท่วมพร้อมภาพข่าวที่ว่า “แตกแล้ว! อ่างเก็บน้ำห้วยจระแม จ.อุบลฯ เจอฤทธิ์โพดุลถล่ม” (ผู้จัดการ ออนไลน์: 30 สิงหาคม 2562) ดังนั้น สถานการณ์ของการเดินทางตลอด 2-3 วัน เป็นบรรยากาศที่ฉ่ำเย็น ฝนตก ตลอดการเดินทาง จึงทำให้รู้สึกอย่างนั้นเพราะฝนไม่เปิดโอกาสให้ลงไปถ่ายรูปที่ใดได้เลย แม้ในขณะที่ลงมือบันทึก เกี่ยวกับการเดินทางในจำปาสัก ก็มีข้อมูลว่าน้ำท่วมจำปาสัก “วิกฤติหนัก! น้ำท่วมวัดใน ‘ปากเซ’ สปป.ลาว พระสงฆ์ ต้องเดินลุยน้ำ” (แนวหน้า ออนไลน์: 4 กันยายน 2562) และบางพื้นที่ในจังหวัดอุบลราชธานี ก็ขอสงวนใจกำลังใจพื่อน้องผู้ประสบภัยเกี่ยวกับน้ำท่วมภายใต้กระแสพายุ ที่พัดผ่านไทยลาวในช่วงนี้ผ่านไปด้วยดี ดังนั้น จากประสบการณ์ ของการเดินทางกรุงเทพฯ-อุบลราชธานี-จำปาสัก บรรยากาศหน้าฝน สู่ น้ำท่วม ผู้เขียนจะได้บันทึกเรื่องเล่าแบ่งปันกัน เป็นลำดับไป

ภาพที่ 2 เอกสารใช้สำหรับการเดินทางกรุงเทพฯ-อุบลราชธานี-ด่านช่องเม็ก-ปากเซ (จำปาสัก) กับกิจกรรมการ เรียนรู้จากพื้นที่วิทยาลัยสงฆ์จำปาสัก ที่วัดหลวงปากเซ และปราสาทวัดภู (ที่มา: ผู้เขียน, 2 กันยายน 2562)

พัฒนาการของพระพุทธศาสนาในลาว

เมื่อมาประเทศลาว มาจำปาสักเราอาจคุ้นชินกับนักการศึกษาที่ถ้าพูดถึงลาวต้องอ่านหนังสือของท่าน เหล่านี้ อาทิ มหาศิลา วีรวงศ์ นักปราชญ์ลาวเชื้อชื้อ ที่เกิดจังหวัดอุดรธานี เขียนหนังสือ “ประวัติศาสตร์ลาว” (2539) ผลงานอมตะหลังได้รับเอกราชจากฝรั่งเศส และผู้ที่ศึกษาลาวจะต้องอ่าน และผ่านตา หรือประวัติศาสตร์ อีสานที่เนื้อต่อระหว่างลาวและอีสาน ในเรื่อง “ประวัติศาสตร์อีสาน” (2546) ของเต็ม วิภาคย์พจนกิจ หรือนักวิชาการออสเตรเลีย อย่าง Stuart-Fox, M. ที่ศึกษาพัฒนาการของพระพุทธศาสนากับการปกครองสมัยใหม่ใน ความเป็นคอมมิวนิสต์ที่ผสมรวมกับพระพุทธศาสนา ในชื่อหนังสือ *Buddhist Kingdom, Marxist State: The Making of Modern Laos* (1996) รวมทั้ง “ประวัติศาสตร์ลาว-History of Laos” (2553) โดยทั้งหมดให้ข้อมูล และพัฒนาการของพระพุทธศาสนาไว้คนละนิดละหน่อยคล้าย ๆ กัน “พุทธศาสนาเถรวาทแพร่เข้าสู่อาณาจักรลาว

ล้านช้าง (ประเทศลาว) ในสมัยเจ้าฟ้าจ๋ม (ครองราชย์ ค.ศ. 1353-1373)” ดังนั้น พัฒนาการและประวัติของ พระพุทธศาสนาในลาวจึงเนื่องด้วยเจ้าฟ้าจ๋มและความเชื่อต่อทางประวัติศาสตร์กับอาณาจักรกัมพูชา ในข้อมูลของ หอมหวล บัระภา (2553: 76) ในผลงานเรื่อง “พระพุทธศาสนาลาวภายใต้อุดมการณ์สังคมนิยม 2518-2533” ให้ ข้อมูลอีกว่า

“...ในสมัยเจ้าฟ้าจ๋ม (ครองราชย์ ค.ศ. 1353-1373) พระองค์ทรงเป็นเอกอัครศาสนูปถัมภกได้ ยกยอพระพุทธศาสนาให้เป็นศูนย์กลางยึดเหนี่ยวของประชาชน พุทธศาสนาได้เป็นศาสนาประจำ ชาติและมีอิทธิพลต่อสถาบันทางการเมือง วิถีชีวิตทางเศรษฐกิจสังคม และวัฒนธรรมประเพณีของ ประชาชนลาวต่อมาหลายศตวรรษ...”

เมื่อร่วมสมัยเข้ามาหน้อยจากบันทึกของ อองรี มูโฮต์ (Henri Mouhot, พ.ศ. 2369-2404/1826-1861) นักสำรวจชาวฝรั่งเศสในยุคสมัยของอาณานิคม เมื่อเดินทางไปถึงเมืองหลวงพระบางใน พ.ศ. 2404 ในบันทึกการสำรวจเชิงพื้นที่เรื่อง “*Voyage dans les royaumes de Siam, de Cambodge, de Laos et autres parties centrales de l'Indochine = Travels in the Central Parts of Indo-China (Siam), Cambodia, and Laos During the Years 1858, 1859, and 1860*” อันถูกถ่ายทอดจากต้นฉบับสู่ภาษาไทยในชื่อ “บันทึกการเดินทางของอองรี มูโฮต์ ในราชอาณาจักรสยาม กัมพูชา ลาว และอินโดจีนตอนกลางส่วนอื่นๆ” (กรรณิกา จรรย์แสง, 2015) ดังความตอนหนึ่งเมื่อเขาได้เห็นพระสงฆ์ลาว เขาได้กล่าวว่า “...พระสงฆ์ลาวพร่ำสวดมนต์อยู่ในวัด ตั้งแต่เช้าจนค่ำ อย่างต่อเนื่อง ส่งเสียงดังน่ากลัว นี่เป็นหลักประกันอย่างแน่นอนว่าพวกเขาควรจะได้ตรงไปสู่สวรรค์...” (แม่น้ำโขง วนครพนม, 2552: 196) ดังนั้น พระพุทธศาสนากับสังคมลาวจึงเป็นพัฒนาการร่วมและแนบแน่นกันมาแต่อดีตดัง ปรากฏในบันทึกและงานการศึกษาเชิงประจักษ์

ในส่วนการปกครองของคณะสงฆ์ บริหารกิจการคณะสงฆ์ในยุคสมัยของระบบราชาธิปไตย ก่อน พ.ศ. 2518/1975 ปรากฏในข้อมูลของ หอมหวล บัระภา (2553: 76) ที่นำเสนอข้อมูลไว้ว่า

“ก่อนเปลี่ยนแปลงระบอบการปกครองราชอาณาจักรลาวเป็น สปป. ลาวตั้งแต่ปี ค.ศ. 1945 โครงสร้างคณะสงฆ์ลาวดำเนินการปกครองโดยมีสมเด็จพระสังฆราชเป็นองค์ประมุข ผู้บริหารมีสังฆนายกและสังฆมนตรีว่าการองค์การปกครอง องค์การศึกษา องค์การเผยแผ่ และองค์การปฏิสังขรณ์ ต่อมาปี ค.ศ. 1959 ได้ยุบเลิกองค์การสงฆ์แบบนี้แล้วตั้งที่ปรึกษาสงฆ์ 4 องค์แทน นอกจากนั้นก็ มีเจ้าคณะแขวง เจ้าคณะเมือง เจ้าคณะตาแสง และเจ้าอธิการวัด และกำหนดชั้นยศ (สมณศักดิ์) ของพระภิกษุเป็น 6 ชั้น คือ 1) พระยอดแก้ว (สมเด็จพระสังฆราช) 2) พระลูกแก้ว (สมเด็จพระราชาคณะ) 3) พระหลักคำ (พระราชาคณะ) 4) พระครู (มีพรรษาครบ 10 แล้ว) 5) พระชา (มีพรรษา 5 ขึ้นไป) และ 6) พระสมเด็จ (มีพรรษา 3 ขึ้นไป)”

จนกระทั่งเมื่อลาวเปลี่ยนแปลงการปกครองจากระบบราชาธิปไตย (Monarchy) เป็นระบบสังคมนิยม พร้อมกับเวียดนาม กัมพูชาใน ค.ศ. 1975/2518 ลาวได้เปลี่ยนแปลงพระพุทธศาสนาภายใต้เงื่อนไข “พุทธศาสนาและคอมมิวนิสต์” ดังปรากฏในหนังสือ “*Buddhist Kingdom, Marxist State: The Making of Modern Laos*” (Stuart-Fox, M., 1996) และ “พระพุทธศาสนาลาวภายใต้อุดมการณ์สังคมนิยม 2518-2533” (หอมหวล บั

ระภา, 2553) และบทบันทึกการเดินทางเรื่อง “จั่วน้อย: มองลาวผ่านการศีกษาและแสวงหาโอกาสในชีวิตของ สามเณร” (ธวัชรธน์ หนูแก้ว, 2561) ที่ให้ข้อมูลไว้ว่า

“...ในช่วงการเปลี่ยนแปลงเป็นคอมมิวนิสต์ รัฐบาลลาวพยายามควบคุมพระสงฆ์สามเณรให้อยู่ ในกรอบอุดมการณ์คอมมิวนิสต์ในการสร้างชาติสังคมนิยมโดยเฉพาะช่วงสี่ปีแรก มีการปฏิรูป องค์กรสงฆ์ใหม่ ตั้งแต่ 2 ธันวาคม 2518 การปฏิรูปในส่วนของบ้านเมือง มีการปรับเปลี่ยนองค์กร อีสาระอื่นให้มาเป็นแบบสหกรณ์เพื่อที่รัฐจะได้ควบคุมได้และมีการเก็บส่วนเกินเข้ามาสู่รัฐโดยไม่มี ต่อต้าน นอกจากนี้ด้านการเมือง การปกครองและวิถีชีวิตที่มีการเปลี่ยนแปลงแล้ว เฉพาะองค์กร ทางด้านสถาบันศาสนาก็ได้รับการปรับปรุงโครงสร้างการบริหาร ปกครองของคณะสงฆ์ด้วย ดังนี้

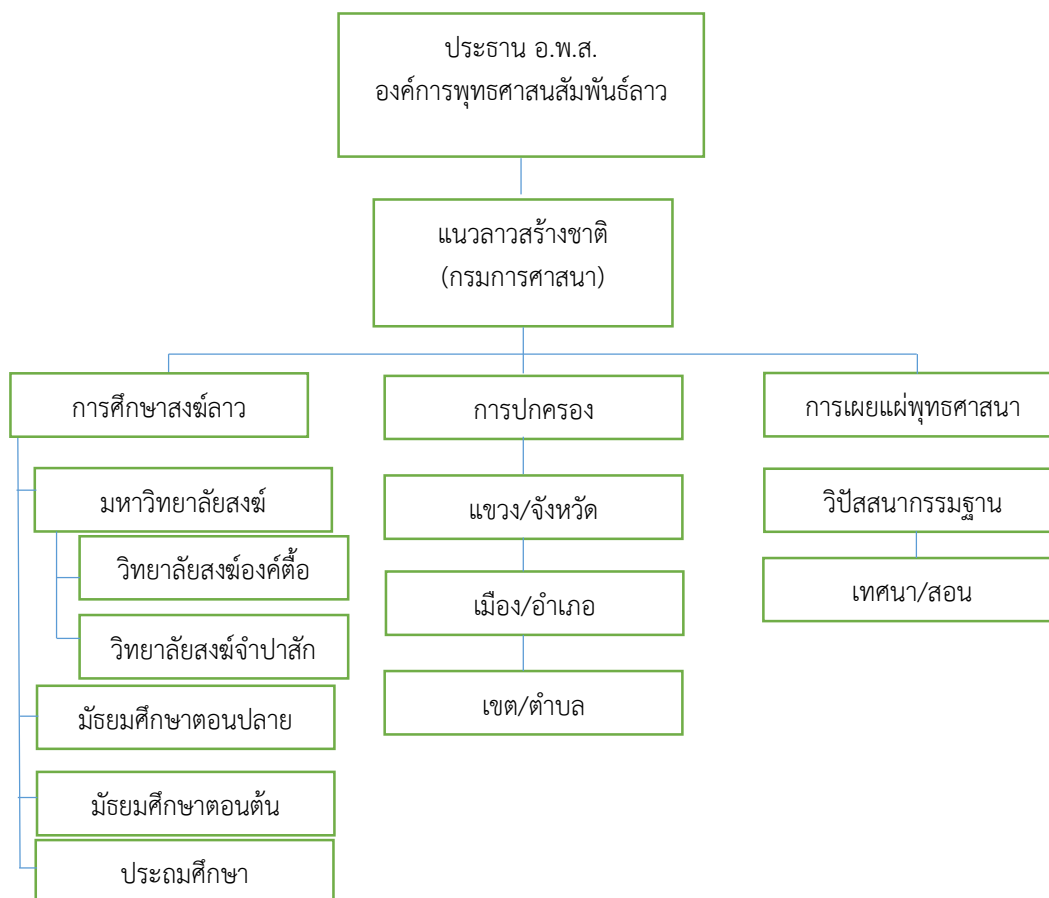
1) ได้ปฏิรูปยกเลิกโครงสร้างการบริหาร การปกครองของคณะสงฆ์ในแบบเก่า องค์กรสูงสุดใน ด้านการบริหารและผู้นำของคณะสงฆ์ลาว ได้แก้มหาเถรสมาคมซึ่งประกอบด้วย สมเด็จพระสังฆราช และพระราชาคณะอาวุโสจำนวนหนึ่งได้รับถูกแทนที่ด้วยคณะกรรมการชุดหนึ่ง ซึ่งมี หน้าที่ดูแล และดำเนินการจัดตั้ง ปกครองและบริหารสงฆ์ในรูปแบบใหม่ โดยรวมเอาธรรมยุติกนิกาย และมหานิกายเข้าด้วยกันเรียกว่า พระสงฆ์ลาว

2) พรรคประชาชนปฏิวัติลาวจัดให้มีการประชุม อบรมสั่งสอนทางการเมืองสำหรับพระภิกษุ สามเณรอย่างสม่ำเสมอ เพื่อปลูกฝังอุดมการณ์สังคมนิยม พระสงฆ์ควรจะรับรู้แนวคิดมาร์กซ-เลนิน เพิ่มเติม เพื่อนำไปใช้ในการเทศน์แก่ประชาชนให้รับรู้แนวความคิด และนโยบายของรัฐบาล ด้วย

3) การใช้วิธีการประนีประนอมในการใช้พุทธศาสนาเพื่อสร้างความชอบธรรมให้กับรัฐบาล สปป. ลาว โดยรัฐบาลใหม่จึงมอบหมายงานด้านการพัฒนาประเทศให้กับพระสงฆ์เพื่อไปปฏิบัติ รัฐ ได้ตั้งโรงเรียน และวิทยาลัยเทคนิคสำหรับพระสงฆ์ เพื่อฝึกอบรมความรู้ด้านยาสมุนไพรพื้นบ้าน ด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ตลอดจนด้านวิทยาศาสตร์สังคม...”

เมื่อล่วงมาถึงการบริหารกิจการคณะสงฆ์ภายใต้การปกครองสมัยใหม่ มีการจัดตั้งของพระสงฆ์ตาม ธรรมเนียมปกครองสงฆ์ลาว ค.ศ. 2004 (พ.ศ.2547) เมืองคกรเป็นของตนเองชื่อว่า “องค์การพุทธศาสนาสัมพันธ์ลาว” (อ.พ.ส.) มีพระมหางอน คำรงบุน เป็นประธานสงฆ์ลาว เข้าพิธีฮตสรง (พิธีมหาเถรภิเษก หรือพิธีฮตสง เป็นพิธีกรรม แต่โบราณดั้งเดิมของชาวพุทธลาว โดยมหาชนไม่ว่าจะชนชั้นฐานะใด จะนำเครื่องสักการบูชามาถวายแต่พระภิกษุที่เป็นที่นับถือสูงสุดของบ้านเมือง แล้วรดสรงน้ำแสดงความเคารพและถือว่าได้ตั้งพระภิกษุอาวุโสรูปนั้นให้เป็นที่มหาเถรผู้ใหญ่ในบ้านเมือง) เป็นสังฆนายกปกครองสงฆ์ลาวอย่างเป็นทางการ ในเดือนกุมภาพันธ์ พ.ศ. 2560 ที่ผ่านมา โดยพระมหางอน คำรงบุน เป็นเจ้าอาวาสวัดไชยยะพุม แขวงสะหวันนะเขต เป็นมหาเถรลำดับที่สองตามลำดับ อาวุโสพรรษา สภาสงฆ์แห่ง สปป.ลาว จึงมีมติเลือกตั้งตามกฎหมายว่าด้วยคณะสงฆ์ ให้มีอำนาจกำกับดูแลและ ประสานงานสงฆ์ทั้งปวงบนแผ่นดินลาวตั้งแต่เดือนมกราคม 2559 พระมหางอน เป็นประธาน อ.พ.ส. ลำดับที่ 5 แห่ง การปกครองระบบใหม่ มีวาระดำรงตำแหน่งครั้งละ 5 ปี แต่ถ้หากองการประชุมประจำปีของคณะสงฆ์ทั่วประเทศ เห็นสมควร ก็สามารถดำรงตำแหน่งไปได้เรื่อยๆ ซึ่งแตกต่างจากระบบบสังฆราชแห่งราชอาณาจักรล้านช้างร่มขาวเดิม

ตามคำปรารภในกฎหมายคณะสงฆ์ลาว ว่า “พุทธศาสนาจะแยกออกจากชาติมิได้ พุทธศาสนาต้องยังประโยชน์ให้แก่ชาติและประชาชนบรรดาเผ่า” (ธีรภัทร เจริญสุข, ออนไลน์, 15 กุมภาพันธ์ 2560)

ภาพที่ 3 แผนผังการบริหารกิจการคณะสงฆ์ในลาว ตามการจัดตั้ง พ.ร.บ. คณะสงฆ์ใหม่ (ที่มา/ดัดแปลงจาก พระมหาดาวสยาม ปัญญาวิโร, 2555)

ในส่วนของประชากรสงฆ์ คือ พระสงฆ์สามเณรลาวก่อนเปลี่ยนแปลงการปกครอง มีสถิติที่พบใน ค.ศ. 1972/2515 มีสถิติว่า มีวัด 2,108 วัด มีพระภิกษุสามเณรทั้งหมด 18,224 รูป จากจำนวนประชากรทั้งประเทศ 3,450,000 คน แต่เมื่อมีการเปลี่ยนแปลงการปกครอง ใน ค.ศ.1975/2518 และสถิติที่พบเมื่อ ค.ศ. 1987/2530 ภายหลังเปลี่ยนแปลงการปกครอง มีพระภิกษุสามเณรลดจำนวนลงอยู่ที่ประมาณ 15,000 รูป เมื่อเทียบกับจำนวนประชากรและสถิติของวัดที่เพิ่มขึ้น จนกระทั่งเมื่อ ค.ศ.2008 พบว่าจำนวนภิกษุสามเณรเพิ่มขึ้น ประมาณ 19,759 วัดทั่วประเทศ โดยมีจำนวนของวัด และประชากรที่เพิ่มขึ้นด้วยเช่นกัน พร้อมทั้งมีวัดและประชากร เพิ่มขึ้นเป็นจำนวนมาก จากข้อมูลในหนังสือ “พระพุทธศาสนาในลาว” (2555) โดยพระมหาดาวสยาม ปัญญาวิโร และ พระมหาเวทเมศนีย์ รองประธานศูนย์กลางองค์การพระพุทธศาสนาสัมพันธ์ลาว ให้ข้อมูลว่า

“...พ.ศ. 2554 มีพระตามสายการบริการกิจการคณะสงฆ์ (อพส.) ทั้งหมดทั่วประเทศ 4,559 รูป โดยเป็นกรรมการศูนย์กลาง อพส. 85 รูป ชั้นแขวง นครหลวง 170รูป ชั้นเมือง 452 รูป ชั้นวัด/บ้าน 3,860 รูป มีพระสงฆ์สามเณร ทั้งหมด 24,253 รูป แบ่งเป็นพระสงฆ์ 9,582 รูป สามเณร 14,671 รูป มีวัดทั้งหมด 4894 วัด วัดที่มีพระสงฆ์อาศัย 3860 วัด วัดร้าง 1,038 วัด และในปี

พ.ศ. 2560 วัดมี 4,884 วัด แบ่งเป็นวัดที่มีพระสงฆ์จำพรรษา 4,134 วัด และวัดร้าง 750 วัด มีพระสงฆ์สามเณรประมาณ 35,000 รูป...” (เดลินิวส์ ออนไลน์ 22 มกราคม 2561)

โครงสร้างการบริหารกิจการคณะสงฆ์ในลาวถูกปรับเปลี่ยนให้สอดคล้องกับการบริหารโดยรัฐในระบบคอมมิวนิสต์ ซึ่งข้อเด่นของพระพุทธศาสนาในลาวไม่ได้ถูกเปลี่ยนแปลง จนกระทั่งสูญหายไป เมื่อเทียบกับกัมพูชาหรือประเทศจีนที่เป็นคอมมิวนิสต์ ระบบการปกครองแบบเดิมคือระบบกษัตริย์ในลาวถูกยุบเลิกไปเหมือนในกัมพูชาเวียดนาม พระสงฆ์และการบริหารกิจการปกครองคณะสงฆ์ในลาวจึงเปลี่ยนไป ตามอุดมการณ์ทางการเมืองของยุคสมัยจนกระทั่งปัจจุบัน โครงสร้างการบริหารกิจการคณะสงฆ์ในลาวมีพัฒนาการสอดคล้องกับการขยายตัวของรัฐพิจารณาได้จากสถิติของพระภิกษุสามเณรที่เพิ่มขึ้น มีความเป็นเอกภาพในการบริหารงานคณะสงฆ์มากขึ้น รวมทั้งการขยายตัวของระบบการศึกษา ที่จำนวนมากขึ้น และพระสงฆ์หนุ่มสามเณรน้อยได้รับการศึกษาดังปรากฏข้อมูลว่ามีพระภิกษุสามเณรเข้ามาศึกษาในประเทศไทย จำนวนมากขึ้นต่อเนื่องทุกปี ซึ่งจะได้นำเรื่องการศึกษาศึกษาและทิศทางการศึกษามานำเสนอเพื่อให้เห็นทิศทางการศึกษาของคณะสงฆ์ลาว รวมทั้งการที่รัฐที่มีลักษณะผ่อนคลายการควบคุมคณะสงฆ์ลาว ทำให้มีพระสงฆ์ลาวได้รับโอกาสทางการศึกษา เพื่อให้เป็นกลไกในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของพระพุทธศาสนามากขึ้น ดังปรากฏภาพลักษณ์ผ่านการจัดการศึกษาสงฆ์ลาวที่มีทิศทางการขยายตัวเพิ่มและก้าวหน้ามากขึ้น

การศึกษาของคณะสงฆ์ลาว โรงเรียนสงฆ์ และทิศทางเพื่อการพัฒนาคนในพระพุทธศาสนา

ในบทบันทึกนี้จะได้กล่าวถึงการศึกษาในลาว ตามภารกิจของการพานิสิตไปศึกษาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในส่วนของ การเรียนรู้ข้ามวัฒนธรรมอาเซียน เมื่อสำรวจข้อมูลเกี่ยวกับงานการศึกษา ได้มีข้อมูลการจัดการศึกษาคณะสงฆ์ลาว ปรากฏในงานวิจัย พระโสภณพัฒนบัณฑิต, และ ดร.อุทัย วรเมธีศรีสกุล (2560: 39-47) เรื่อง “พระพุทธศาสนาในสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว: ประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม และความสัมพันธ์ทางสังคม” ที่ให้ข้อมูลผลการศึกษาว่า

“...ต่อมารัฐบาลภายใต้การชี้นำของพรรคประชาชนปฏิวัติประชาชนลาวได้เห็นคุณค่า ของพระพุทธศาสนาที่มีต่อสังคมมาก (จิตร ภูมิศักดิ์, 2556 : 259) จึงผ่อนผันความเข้มงวดที่มีต่อสถาบันพระพุทธศาสนาให้สิทธิเสรีภาพในการประกอบพิธีกรรมทางพุทธศาสนาในประเทศลาว และได้รับการอุปถัมภ์จากรัฐเป็นอย่างดีมีการก่อตั้งสถาบันการศึกษาของสงฆ์ขึ้นเป็นวิทยาลัย สงฆ์ เช่น วิทยาลัยสงฆ์องค์ต่อประธานหลวงเวียงจันทน์...”

การจัดการศึกษาของสงฆ์ลาว จัดตามการศึกษาในระบบสามัญของรัฐหลังจากปฏิวัติคอมมิวนิสต์ 2518 โรงเรียนสงฆ์ลาว มีการสอนทั้งระดับประถมศึกษา และมัธยมศึกษา จนถึงระดับมหาวิทยาลัย โดยมี 2 หลักสูตรเคียงคู่กันไป คือหลักสูตรสายสามัญและสายพระปริยัติธรรม ซึ่งสายสามัญได้จัดการเรียนการสอนตามหลักสูตร ตามที่กระทรวงศึกษาธิการกำหนด ส่วนสายพระปริยัติธรรม ได้จัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรการเรียนตามที่คณะศึกษาสงฆ์ศูนย์กลางกำหนด ขณะเดียวกันคณะศึกษาสงฆ์ศูนย์กลางยังได้กำหนดให้วัดที่มีความพร้อมทั้งทั้งทุนทรัพย์และครูอาจารย์จัดการเรียนการสอนโดยแยกการเรียนการสอนจากสายสามัญ ซึ่งมีหลักสูตรการเรียน 3 ชั้น คือนักธรรมชั้นปีที่ 1 ชั้นปีที่ 2 และชั้นปีที่ 3 ในขั้นแรกของระบบการศึกษาสงฆ์ได้กำหนดให้พระสงฆ์เรียนสวด เทคนิหนังสือลาวและหนังสือธรรมให้ได้อ่อน หลังจากนั้นจึงอนุญาตให้เรียนตามหลักสูตรในปี ค.ศ. 2009-2010 (พระศรี

ธาตุ ศรีประทุม และคณะ, 2553: 92) โดยข้อมูลจากศึกษาของหอมหวล บัวระภา ได้กล่าวถึงการศึกษาของสงฆ์ลาวไว้ว่า โรงเรียนสงฆ์ลาวได้อนุวัติตามนโยบายการศึกษาของชาติ คือ โรงเรียนทั่วประเทศลาวได้เข้าสู่ระบบใหม่ตามแผนปฏิรูปการศึกษา คือ ตั้งปี 2553 การสามัญศึกษาลาวจะเข้าหลักสูตร 12 ปี แทนหลักสูตรที่เคยเรียนเพียง 10 ปี ด้วยระบบ 5-3-2 เปลี่ยนเป็น 12 ปี ด้วยระบบ 5-4-3 ดังนั้น คณะสงฆ์ลาวได้จัดให้สอดคล้องกับการศึกษาของชาติ คือ ประถมปลาย คือ ป.3 – ป.4 – ป.5 ระดับมัธยมต้น 4 ระดับคือ ม.1 – ม.2 – ม. 3 - ม.4 และระดับมัธยมปลาย 3 ระดับคือ ม.5- ม.6 – ม.7 (หอมหวล บัวระภา, 2552: 50; ธัชวรรธน์ หนูแก้ว, 2561)

โรงเรียนสงฆ์ เป็นสถาบันการศึกษาที่มีความสำคัญต่อพุทธศาสนาในลาวมายาวนาน เป็นที่ปลูกฝังอุดมการณ์ทางพุทธศาสนาและสร้างผลผลิตที่มีคุณภาพจากการศึกษาผ่านโรงเรียนสงฆ์ทั่วประเทศ สปป.ลาว จำนวนมากนับแต่อดีตมาแล้ว บทบาทของโรงเรียนสงฆ์ได้สร้างทั้งบุคลากรให้กับศาสนาและเป็นทรัพยากรบุคคลที่มีความรู้ให้กับสังคม เช่นบทบาทเป็นข้าราชการ นักการเมืองและประชาชนที่มีคุณภาพ หลายคนมีเส้นทางผ่านการศึกษาในระบบโรงเรียนสงฆ์มาก่อน ดังข้อมูลของ ธัชวรรธน์ หนูแก้ว (2561) ที่ให้ข้อมูลไว้ว่า

“...การเรียนของสามเณรนั้น บางพื้นที่มีสามเณรสามารถไปเรียนปะปนกับเด็กชาวบ้านด้วย ทั้งระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษาได้ จากสถิติวัดทั่วประเทศมีโรงเรียนสงฆ์ทั้งหมด 58 แห่ง ในนั้นมีโรงเรียนประถมศึกษาสงฆ์ 11 แห่ง โรงเรียนมัธยมศึกษาสงฆ์ตอนต้น 34 แห่งโรงเรียนมัธยมศึกษาสงฆ์ตอนปลาย 11 แห่ง และวิทยาลัยสงฆ์ 2 แห่ง มีครูอาจารย์สอนทั้งหมด 657 รูป/คน มีครูพระสงฆ์ 253 รูป และครูฆราวาส 404 คน และมีนักเรียนนักศึกษาสงฆ์ทั้งหมด 6,974 รูป (พระศรีธาตุ ศรีประทุม และคณะ, วารสารสังคมลุ่มน้ำโขง, 2553: 92)

ค่าเล่าเรียนสำหรับโรงเรียนสงฆ์ เมื่อ 10 ปีก่อน ค่าเล่าเรียนเพียง 3,5000 กีบ หรือประมาณ 140 บาท ต่อปี (ศุภชัย สิงห์ยะบุศย์, 2549: 44) ซึ่งปัจจุบันนี้ก็อยู่ระหว่าง 50,000 – 100,000 กีบ หรือคิดเป็นเงินไทยไม่เกิน 400 บาท ค่าเล่าเรียนดังกล่าวนี้ว่าเป็นค่าเรียนที่ไม่สูงเลย แต่หากครอบครัวจากชนบทลาวก็ยังถือว่าเป็นจำนวนที่หาได้ยาก อย่างไรก็ตามค่าใช้จ่ายในการบริหารการศึกษาของโรงเรียนสงฆ์ต้องอาศัยการอุดหนุนจากรัฐเป็นส่วนใหญ่ และความจริงแล้วทางวัดก็จะเป็นฝ่ายจ่ายให้กับสามเณรในส่วนของค่าเล่าเรียนต่อปีส่วนนี้ เช่น ที่โรงเรียนสงฆ์วัดผาโอ เมืองหลวงพระบางที่มีจำนวนมากถึง 400 รูป วัดก็จ่ายในส่วนนี้ให้ ดังนั้น การจ่ายค่าเทอมจำนวนน้อยนี้จึงนับเป็นการเปิดโอกาสให้เด็กจากครอบครัวยากจนตามชนบทห่างไกลมีความสามารถที่จะจ่ายได้ด้วยตนเอง และเป็นปัจจัยหนึ่งที่ทำให้พ่อแม่จากถิ่นห่างไกล ตัดสินใจนำเอาลูกชายตัวเองเข้ามาบวชเป็นจรรย์น้อย ด้วยต้องการให้ลูกตนเองมีการศึกษาในระบบที่สูงขึ้น ดังนั้น ในลาวจึงเห็นภาพของสามเณรตัวน้อยอายุระหว่าง 12-16 ปีจำนวนมากกว่าพระสงฆ์อย่างชัดเจน ซึ่งต่างจากประเทศไทยจะเห็นจำนวนพระสงฆ์ที่มีอายุมากแล้วอยู่ตามวัดเป็นส่วนมากกว่าสามเณร หากไม่ใช่สำนักเรียนเฉพาะ...”

นอกจากนี้ในการสำรวจพื้นที่การศึกษาสงฆ์ในลาวของธัชวรรธน์ หนูแก้ว (2561) ที่สัมภาษณ์ผู้บริหารการศึกษาสงฆ์ในลาวอย่างอาจารย์เวียงทอง ตำแหน่งอาจารย์ใหญ่โรงเรียนสงฆ์ระดับมัธยมศึกษาตอนต้นตั้งอยู่ที่วัดจอมแจ้ง เมืองแก่นท้าว แขวงไชยบุรี ที่ให้ข้อมูลว่า

“...โรงเรียนแห่งนี้สอนระดับมัธยมตอนต้น ม.1 – ม. 4 ที่นี้มีครูอยู่ 11 ท่าน เป็นทั้งฆราวาส และพระสงฆ์ และมีนักเรียนสามเณรประมาณ 90 รูป ถือว่าเป็นโรงเรียนสงฆ์ขนาดเล็กในเมืองแก่นท้าว โรงเรียนยังขาดแคลนอุปกรณ์การเรียน สภาพโรงเรียนเป็นตึกหลังเดียว สองชั้น ปรับปรุงจากกุฏิสงฆ์มาเป็นโรงเรียน จากการสังเกตห้องเรียนชั้นล่างของชั้น ม. 3 เป็นพื้นที่เก็บของที่ใช้เป็นห้องเรียน การสอนของครูฆราวาสผู้สอนใช้การบรรยายให้นักเรียนสามเณรจดตามที่ตนสอน โรงเรียนสงฆ์แห่งนี้เป็นโรงเรียนอยู่ภายใต้การดูแลของกระทรวงศึกษาธิการ เป็นหลักสูตรโรงเรียนปริยัติธรรมสามัญ คือ การผสมผสานทั้งเรียนธรรมและเรียนฝ่ายสามัญด้วย จบการศึกษาออกมาสามารถไปเรียนต่อยังสถาบันที่สูงขึ้นทุกแห่งเหมือนการศึกษาของรัฐอื่นทั่วไป ส่วนใหญ่ของสามเณรมาจากชนบทห่างไกลมาอาศัยตามวัดต่างๆในเมืองแก่นท้าวไม่ได้ประจำอยู่วัดนี้แห่งเดียว เณรจะกระจายตามวัดต่างๆ เพราะวัดที่มีโรงเรียนไม่สามารถรองรับจำนวนสามเณรได้ทั้งหมด”

ภาพที่ 12 พระหนุ่มสามเณรน้อย โนนามนักเรียนโรงเรียนมัธยมสงฆ์ วัดภูควาย (ที่มา: ออนไลน์, 15 กรกฎาคม 2561)

“....สามเณรที่มาบวชถือว่ามาจากหลากหลายและมีฐานะไม่เท่ากัน อาจมีบางคนที่มีฐานะไม่ได้ถือว่าขาดหรือยากจน ได้ใช้โอกาสนี้ในการศึกษาเล่าเรียนเพราะว่าประหยัดได้เยอะกว่าการเป็นฆราวาสไม่ได้อยู่วัด อย่างไรก็ตาม รัฐไม่ได้ห้ามบวช หากแต่เปิดโอกาสให้บวชได้ เพราะรัฐก็มองว่าผู้ปกครองรับผิดชอบไม่ได้ หรือถ้าไม่บวชก็หยุดการศึกษาไปเลย นี่จึงเป็นทางเลือกที่รัฐยังเห็นความสำคัญ ทั้งคณะสงฆ์ลาวได้พยายามของความสนับสนุนจากต่างประเทศอย่างไทยในบางโอกาส...” (ธวัชวรรค์ หนูแก้ว, 2561)

“....หน้าที่ของสามเณรนั้นถือว่ามีภาระมากกว่าเด็กธรรมดา เพราะต้องรับผิดชอบการศึกษาฝ่ายสามัญที่ตนเองต้องการ และต้องการปฏิบัติกิจศาสนาในฐานะของความเป็นนักบวชด้วย สามเณรจึงเรียนมากกว่าเด็กธรรมดา โดยจะเริ่มตั้งตั้งแต่ ตี 5 เพื่อเตรียมตัวออกบิณฑบาต เป็นกิจวัตรที่ขาดไม่ได้เพื่อให้ได้มาซึ่งอาหารและเป็นวิถีของพุทธ ก่อนจะกลับเข้าวัดเพื่อจะได้รับทานอาหารร่วมกัน เป็นการฉันในบาตรโดยใช้มือกิน ช่วงเวลา ระหว่าง 6 นาฬิกา ถึง 12 นาฬิกา ส่วนหลังจากนี้แล้วก็จะงดการกินอาหารตลอดวัน นอกจากนี้สามเณรต้องทำงานให้กับวัด เป็นแรงงานสร้าง ซ่อมแซมศาลา วัด เก็บขยะ และสารพัดงานวัดที่มี สามเณรต้องมาเป็นแรงงานที่ปราศจาก

ค่าจ้าง แต่เป็นการตอบแทนศาสนาที่ให้อยู่ที่กินโดยไม่เสียค่าใช้จ่ายในส่วนนี้ สำหรับสามเณรนั้น การอยู่ในวัดถือว่าเป็นผู้ที่ต้องทำงานรับใช้ล่างสุด เช่น สามเณรต้องล้างจาน เก็บกวาดทำความสะอาด ใสาดอกกุฎี ศาลาวัด กวาดลานวัดเป็นประจำในวัดที่ตนอยู่ ไม่สามารถที่จะปฏิเสธงานเหล่านี้ได้ นอกจากนี้ ในบางโอกาสเมื่ออยู่ในโรงเรียน ผู้เขียนได้พบสามเณรต้องมาลงแรงทำงานในการก่อสร้าง ปรับปรุงโรงเรียนด้วย เช่นที่โรงเรียนสงฆ์เมืองไชยะบุรี ผู้เขียนเห็นว่ามีการทำงานใช้แรงค่อนข้างหนักในตอนบ่ายของเหล่าสามเณรที่กำลังห่มกัมมัฏฐานในการทำงานร่วมกันดูประหนึ่งว่าการทำงานเป็นการผ่อนคลายจากการเรียนของสามเณร เช่น ขนอิฐ ขนปูนทรายการเทพูนลานวัดให้เป็นพื้นที่ใช้ประโยชน์ได้สมบูรณ์ การขุดดิน ขนทราย สิ่งเหล่านี้เป็นงานที่สามเณรสามารถทำได้ทั้ง จ้วน้อยและอ้ายจ้ว ทั้งนี้ สามเณรนับเป็นแรงงานในวัดที่แข็งแรง และจำนวนมากมีพลังงานเหลือเฟือ เพราะยังเป็นวัยรุ่น ถึงแม้จะทานอาหารสองมื้อ แต่เมื่อรวมกันมากก็มีประสิทธิภาพทำงานสำเร็จจำนวนมากได้ อาจกล่าวได้ว่า สามเณรนั้นต้องรับผิดชอบตนเองสูง เพราะนอกจากจะต้องคำนึงถึงกิจของสงฆ์ที่ต้องปฏิบัติธรรมรักษาศีล 10 ข้อแล้ว ขณะเดียวกัน การงานที่เกิดขึ้นในวัดสามเณรจะต้องทำงานนั้นกับคนอื่น ๆ ภายในวัดด้วย เพื่อให้มีสิทธิในการอยู่วัดนั้นต่อไปได้ ทั้งนี้ นับว่าต้องใช้ความอดทนอย่างสูงสำหรับสามเณรตัวน้อยๆ ที่ต้องจากครอบครัวออกมาอยู่วัดอย่างโดดเดี่ยว...” (ธวัชวรรค์ หนูแก้ว, 2561)

ดังนั้น จากภาพรวมของการศึกษาสงฆ์ของลาวทั้งประเทศ อยู่ภายใต้ระบบการจัดการและสั่งการจากส่วนกลางสอดคล้องกับการศึกษาชาติ มีเพียงการศึกษาในส่วนของฝ่ายศาสนา ที่อาจมีความแตกต่างอันหมายถึง การศึกษาพระพุทธศาสนาจะจัดให้มีเสริมสำหรับพระภิกษุสามเณรในโรงเรียนการศึกษาสงฆ์หรือการจัดการศึกษาสำหรับพระภิกษุสามเณรในลาว ในส่วนของภาคปกติก็จัดให้มีการเรียนการสอนที่สอดคล้องกับการศึกษาชาติ ดังข้อมูลปรากฏ

คณะสงฆ์ธรรมยุติกนิกายที่จำปาสักในอดีต

เหมือนนอกประเด็นแต่เมื่อไปแล้วได้ยินคำบอกเล่าบางประการ ที่น่าสนใจเกี่ยวกับคณะสงฆ์ธรรมยุติ ที่มีพื้นกำเนิดจากประเทศไทย ก่อตั้งให้กำเนิดโดยชิวญาณภิกษุ ที่ต่อมาลาสิกมาครองราชย์เป็นพระเจ้าแผ่นดินเป็นรัชกาลที่ 4 แห่งกรุงรัตนโกสินทร์ ลักษณะของธรรมยุติกนิกายที่เป็นกายใหม่ในสังคมไทย ทั้งในส่วนของแนวคิดเรื่องความเป็นสังฆนิคม การตีความใหม่ และการสร้างพุทธศิลป์แนวใหม่ ดังปรากฏในงานของ อภิภัทร อังสนันท์ (2562) ในงานเรื่อง **“ธรรมยุติกนิกาย: พุทธศาสนาแนวสังฆนิคม”** และ พระไพศาล วิสาโล (2546) ในงานเรื่อง **“พุทธศาสนาไทยในอนาคต แนวโน้มและทางออกจากวิกฤต”** และพุทธศาสนาแบบธรรมยุติ ได้รับการยอมรับและเผยแพร่ส่งต่อไปยังกัมพูชา และลาวโดยเฉพาะที่จำปาสัก เมื่อมาถึงสถานที่แห่งนี้ก็มีการนำพามายังวัดหลวงปากเซ อันเป็นที่ตั้งของวิทยาลัยสงฆ์ปากเซ ที่ครั้งหนึ่งเคยเป็นศูนย์กลางการปกครองและบริหารกิจการคณะสงฆ์ฝ่ายธรรมยุติ รวมทั้งคำบอกเล่ากับภารกิจการบูรณะ **“ธรรมยุติ-มหานิกาย”** ให้เป็นเพียง **“พระพุทธศาสนาลาว”** ภายใต้แนวคิด **“พุทธศาสนาจะแยกออกจากชาติมิได้ พุทธศาสนาต้องยังประโยชน์ให้แก่ชาติและประชาชนบรรดาเผ่า”** (ธีรภัทร เจริญสุข.ออนไลน์. 15 กุมภาพันธ์ 2560) จากคำสัมภาษณ์บอกเล่าทางออนไลน์ของ มหาพอง ในฐานะประธานสงฆ์ลาวเทียบได้กับสมเด็จพระสังฆราช ภายหลังการเปลี่ยนแปลงการปกครองใน ค.ศ.1975 ได้เล่าให้ฟังถึงภารกิจการยกเลิก

นิกายสงฆ์ในประเทศลาว คือ คณะสงฆ์ธรรมยุติกนิกาย และมหานิกาย ให้เหลือเพียงนิกายพระพุทธศาสนาแบบลาว เท่านั้น ท่านเล่าไว้ว่า

“...ก่อนที่จะเป็นอิสระนั้น ประเทศ สปป.ลาว มีพระสงฆ์ 2 นิกาย คือ มหานิกายและธรรมยุต คณะสงฆ์ทั้งสองนิกายมีความแตกแยกมากที่สุดที่นครจำปาสัก หรือแขวงจำปาสัก ประชาชนและพระสงฆ์ที่เป็นธรรมยุต จะไม่ร่วมสังฆกรรมกับพระมหานิกาย แม้กระทั่งผู้ชายที่อยู่ฝ่ายมหานิกายจะแต่งงานกับหญิงสาวที่อยู่ฝ่ายธรรมยุต ฝ่ายชายต้องมาเข้าแต่ฝ่ายธรรมยุตเท่านั้น ในครั้งนั้นวัดพระธรรมยุตที่แขวงจำปาสักมีรวมกันถึง 23 วัด ได้รับการอุปถัมภ์ค้ำจุนจากบุตรธิดาและญาติเจ้าบุญอุ้ม ผู้ครองนครจำปาสัก จึงมีอำนาจและบารมีเหนือกว่าพระในฝ่ายมหานิกาย ซึ่งเป็นนิกายเก่าและมีจำนวนมากกว่า...”

ดังนั้น พัฒนาการของคณะสงฆ์ธรรมยุติกนิกายในลาว สิ้นสุดไปพร้อมกับรูปแบบการปกครองใน ค.ศ. 1975/2518 เหมือนในกัมพูชานิกายของพระสงฆ์ถูกยกเลิกไปพร้อมกับระบบการปกครองใหม่ แต่ในลาวยกเลิกแล้ว สิ้นสุดไป แต่ในกรณีประเทศกัมพูชาได้มีการฟื้นกลับมาเมื่อมีการนำรูปแบบการปกครองในแบบเสรีนิยมประชาธิปไตย ในปี ค.ศ.1995/2535 พระพุทธศาสนาจึงกลับมาเป็นสองนิกายตามเดิมดังปรากฏอยู่ในปัจจุบัน ในเมื่อมาแล้วก็นำมา แบ่งปันเป็นข้อมูลความรู้เกี่ยวกับประเทศลาวกับพระพุทธศาสนาตามเรื่องโดยรวมที่นำมาเล่าแบ่งปัน

การศึกษาสงฆ์ที่เวียงจันทน์

เวียงจันทน์นับเป็นศูนย์กลางของการบริหารกิจการคณะสงฆ์ รวมทั้งสถาบันการศึกษา โดยในเวียงจันทน์มี ข้อมูลเกี่ยวกับสถาบันการศึกษาของคณะสงฆ์ระดับสูง 2 แห่ง คือวิทยาลัยสงฆ์องค์ตั้ง และยังมีข้อมูลว่าได้มีการจัดสร้าง วิทยาลัยสงฆ์เพิ่มอีก ๑ แห่งที่นครเวียงจันทน์ ซึ่งผู้เขียนเคยเดินทางไปสัมภาษณ์เก็บข้อมูลวิจัย ก็ใช้โอกาสนี้เขียนถึงใน ประเด็นเกี่ยวกับสถาบันการศึกษาสงฆ์ เพื่อประโยชน์ของการเชื่อมต่อการศึกษาของคณะสงฆ์ลาวและไทย ในบริบทที่ พระสงฆ์สามเณรน้อยของลาวเข้ามารับการศึกษาในมหาวิทยาลัยสงฆ์ในประเทศไทย ทั้งมหาวิทยาลัยมหามกุฏราช วิทยาลัย และมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย จากสถิติรวมแล้วกว่า 500 รูป ทั่วประเทศนับว่ามีจำนวน มาก และเป็นประโยชน์สำหรับการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในพระพุทธศาสนาด้วยเช่นกัน

ภาพที่ 4 ลงพื้นที่วิจัยเรื่องการเรียนรู้ข้ามวัฒนธรรม สปป ลาว /วัดพระแก้ว/วัดพระธาตุองค์ต่อ/

วัดธาตุหลวง นครหลวงคำแพงเมืองเวียงจันทน์ ระหว่าง 21-23 กุมภาพันธ์ 2561 พบและสัมภาษณ์
ผู้บริหารวิทยาลัยสงฆ์องค์ต่อ อาทิต พระหลักคำวรมุณี มหาคัมภีรอาจารย์ พระอาจารย์ใหญ่ ปริญญาเอก พวง
ประเสริฐ ณ วิทยาลัยสงฆ์องค์ต่อ แขวงนครเวียงจันทน์ สปป.ลาว
(ที่มา: ผู้เขียน ณ วิทยาลัยสงฆ์องค์ต่อ, 23 กุมภาพันธ์ 2561)

วิทยาลัยสงฆ์องค์ต่อ ลงพื้นที่วิจัยเรื่องการเรียนรู้ข้ามวัฒนธรรม สปป ลาว /วัดพระแก้ว/วัดพระธาตุองค์
ต่อ/วัดธาตุหลวง นครหลวงคำแพงเมืองเวียงจันทน์ ระหว่าง 21-23 กุมภาพันธ์ 2561 พบและสัมภาษณ์ผู้บริหาร
วิทยาลัยสงฆ์องค์ต่อ อาทิต พระหลักคำวรมุณี มหาคัมภีรอาจารย์ พระอาจารย์ใหญ่ ปริญญาเอก พวงประเสริฐ ณ
วิทยาลัยสงฆ์องค์ต่อ แขวงนครเวียงจันทน์ สปป.ลาว (ที่มา: ผู้เขียน, วิทยาลัยสงฆ์องค์ต่อ, 23 กุมภาพันธ์ 2561)

วิทยาลัยสงฆ์วัดเทพนิมิต ซึ่งมีข้อมูลว่าได้มีพิธีการดำเนินการเปิดอาคาร เมื่อวันที่ 14 สิงหาคม พ.ศ.
2561 ได้มีการเปิดการใช้อาคารวิทยาลัยสุธรรมนิมิตร ซึ่งเป็นวิทยาลัยสงฆ์แห่งใหม่ขึ้นที่วัดเทพนิมิตร(ธาตุพุม) เมือง
จันทบุรี นครหลวงเวียงจันทน์ สปป.ลาว โดยมีผู้ร่วมในพิธีทั้งพระสงฆ์และฆราวาสจำนวน 82 รูป/คน โดยมีพระ
อาจารย์ใหญ่หมางอน ดำรงบุญ ประธานองค์การพุทธศาสนาสัมพันธ์ลาว และรัฐมนตรีกระทรวงศึกษาธิการ พร้อม
ด้วยประชาชนเป็นจำนวนมาก วิทยาลัยสุธรรมนิมิตร เป็นวิทยาลัยสงฆ์แห่งที่ 3 ใน สปป.ลาว แห่งแรกที่วัดองค์ต่อ
มหาวิหาร แห่งที่ 2 ที่วัดหลวงปากเซ วิทยาลัยสุธรรมนิมิตร มีเนื้อที่ประมาณ 6,000 ตารางเมตร เป็นอาคารเรียน 3
ชั้น แต่ละชั้นประกอบด้วย 12 ห้องเรียน มี 1 ห้องประชุมใหญ่ โดยใช้เวลาก่อสร้าง 20 เดือนจึงแล้วเสร็จในวันที่ 30
พฤศจิกายน พ.ศ.2560

การศึกษาของสงฆ์ที่หลวงพระบาง

ในงานวิจัยของ Phrarajapariyatti (2016 : 42-56) เรื่อง The Religion Educational Management for
Buddhism Propagation in the Greater Mekong Sub-Region Counties ที่ศึกษาเปรียบเทียบการศึกษาสงฆ์
ของคณะสงฆ์ในลาว ไทย พม่า โดยเฉพาะในลาวได้ทำการศึกษาใน หลวงพระบางที่วัดพระพุทธบาท (Wat Phra
Buddha Baht) ซึ่งให้ข้อมูลไว้ไม่แตกต่างกันนัก ในส่วนผู้เขียนเมื่อได้มีโอกาสเดินทางไปหลวงพระบางได้ไปยัง
สถานศึกษา 2 แห่งที่เป็นระดับมัธยมศึกษา คือ ที่โรงเรียนสงฆ์วัดภูควาย และโรงเรียนสงฆ์วัดผาโอ อันเป็นวิทยาลัย
สงฆ์ระดับประถมและมัธยม ที่เปิดโอกาสและจัดการศึกษาสำหรับพระหนุ่มเณรน้อย ซึ่งนับหนึ่งเพื่อการพัฒนา
ทรัพยากรมนุษย์ รวมทั้งเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาชาติด้วย ดังที่ธวัชรธรณ์ หนูแก้วได้ทำการศึกษาและให้ข้อมูล
เกี่ยวกับการศึกษาเพื่อพัฒนาไว้ว่า

“...รูปแบบชีวิตนักบวชในพุทธศาสนาของลาว เป็นเส้นทางแห่งการเริ่มต้นศึกษาของเด็ก
ยากจนอยู่ห่างไกลเมืองและไร้โอกาสทางการศึกษา โดยมีโรงเรียนสงฆ์ประจำเมืองให้การศึกษาทั้ง
ทางโลกและทางธรรมกับเด็กเหล่านี้ การให้โอกาสจากโรงเรียนสงฆ์เป็นการลดค่าใช้จ่ายและให้ที่พัก
อาศัย ได้สร้างบุคลากรที่มีคุณภาพ มีความอดทนให้กับสังคมลาว สามเณรนอกจากจะอดทนในฐานะ
นักบวชแล้ว ยังเป็นกลุ่มที่สร้างภาพลักษณ์ที่ดีให้กับพุทธศาสนา และนับเป็นเอกลักษณ์ทาง
วัฒนธรรมให้กับเมืองสำคัญ เช่น เมืองหลวงพระบางเมืองมรดกโลก ที่มีภาพลักษณ์แห่งเมืองพุทธ

ศาสนา ภาพของสามเณรจำนวนมากได้ส่งเสริมให้ลาวเป็นเมืองพุทธศาสนาที่มีเสน่ห์น่าค้นหา และเดินทางมาท่องเที่ยวของคนทั่วโลก ยังผลให้รัฐบาลลาวได้ให้ความสำคัญต่อการจัดระเบียบสงฆ์ให้ผิดชอบต่อพระศาสนาและประเทศชาติของตนด้วย...” (ธวัชวรรค์ หนูแก้ว, 2561)

ภาพที่ 5 สังเกตการณ์ และพบผู้บริหารและนักเรียนการศึกษาสงฆ์ของลาวที่หลวงพระบาง
โรงเรียนมัธยมสงฆ์ วัดผาโอ (ที่มา: ผู้เขียน, 15 กรกฎาคม 2561)

จากข้อมูลของพระมหานิกธ ฐานุตตโร (2559 : 65-77) ที่เคยไปทัศนศึกษายังหลวงพระบางและได้เขียนถึงการศึกษาของคณะสงฆ์ลาวหลวงพระบางไว้ในบทความเรื่อง “พระพุทธศาสนาในประเทศลาวกรณีศึกษา การศึกษาของคณะสงฆ์หลวงพระบาง (เมืองมรดกโลก).” ให้ข้อมูลว่า

“...ในประเทศลาวมีวิทยาลัยสงฆ์ 2 แห่ง คือวิทยาลัยสงฆ์องค์คือ นครหลวงเวียงจันทน์ และวิทยาลัยสงฆ์จำปาสัก แต่ในหลวงพระบางยังไม่มีวิทยาลัยสงฆ์ แต่แนวโน้มในอนาคตจะมีการจัดตั้งขึ้นได้ เพราะในหลวงพระบางมีการจัดการเรียนการสอนปริยัติสามัญเป็นหลักและมีการเล่าเรียนนักธรรมบาลีรองลงมา...”

ในขณะที่เดียวกันผู้เขียนท่านเดียวกันนี้ให้ข้อมูลเกี่ยวกับการศึกษาสงฆ์ในหลวงพระบาง ยังเสนอแนวคิดว่าการศึกษาสงฆ์นอกเหนือจากการจัดการแบบทางเลือกแล้วยังเป็นกลไกของรัฐในการพัฒนารัพยากรให้กับสังคมประเทศชาติและพระพุทธศาสนาในลาวด้วย ดังข้อมูลที่ว่า

“...ความจริงหลวงพระบางมีพระสงฆ์ไม่มาก ที่มีมากเป็นสามเณร มีการตักบาตรทุก ๆ เช้า เห็นขบวนพระภิกษุ-สามเณรยาวเหยียดมีพระเดินนำหน้าไม่กึ่งรูปที่ตามหลัง ส่วนมากเป็นสามเณรที่หลวงพระบางมีระบบที่น่าทึ่ง ทางรัฐรับรองสถานะของหลักสูตรการศึกษาที่จัดขึ้นในวัดต่าง ๆ ของเมืองหลวงพระบางให้มีฐานะเทียบเท่าระบบการศึกษาที่จัดในโรงเรียนโดยรัฐ มีหลักสูตรที่แตกต่างกันบ้าง โดยในระบบเรียนวัดมีวิชาเกี่ยวกับศีลธรรมและพระพุทธศาสนาเพิ่มมาจากระบบโรงเรียน 3 วิชา ขณะเดียวกันก็ตัดวิชาบางวิชาของระบบโรงเรียนออก เช่น วิชาขับร้องและพลศึกษา หลักสูตรและชั้นปีเทียบเท่าระบบโรงเรียน เมื่อเรียนจบสามารถเข้าศึกษาต่อในสายอาชีพหรืออุดมศึกษาเช่นเดียวกับระบบโรงเรียน เด็กที่ขาดโอกาสทางการศึกษาจึงเดินทางเข้าเมือง เพื่อแสวงหาโอกาสทางการศึกษาจากระบบโรงเรียนในวัด ไม่ต้องมีค่าใช้จ่ายในเรื่องการกินอยู่เพราะอยู่อาศัยวัด และอาศัยอาหารจากญาติโยมที่มาบิณฑบาต ขณะเดียวกันก็ได้บวชเรียนใกล้ชิดเป็นอันหนึ่งอันเดียวกับพุทธศาสนาทำให้เยาวชนของชาติมีพื้นฐานที่ดีทางจิตใจ...”

ภาพที่ 6 สังเกตการณ์ และพบผู้บริหารและนักเรียนการศึกษาสงฆ์ของลาวที่หลวงพระบาง
วัดภูควาย (ที่มา: ผู้เขียน, 15 กรกฎาคม 2561)

ภาพที่ 7 กิจกรรมใส่บาตรพระร้อย ที่หลวงพระบาง กิจกรรมเชิงวัฒนธรรมสาธิตสำหรับ
นักท่องเที่ยว แต่เท่าที่สังเกตและเก็บข้อมูล เพราะเหล่านี้ส่วนใหญ่เป็นนักเรียน
นักศึกษาที่วัดภูควาย (ที่มา: ผู้เขียน, 15 กรกฎาคม 2561)

ข้อมูลอีกส่วนหนึ่งที่ได้จากการลงพื้นที่ของชววรรณ หนูแก้ว (2561) ให้ข้อมูลเสริมว่า

“...โรงเรียนสงฆ์หลวงพระบาง เป็นเมืองใหญ่และมีพระสงฆ์และสามเณรจำนวนมากที่
เลือกเส้นทางการเข้ามาบวชเรียน การได้สำรวจหลวงพระบางและสัมภาษณ์พระทอง พรหมมะลี ได้
ข้อมูลเพิ่มเติมคือ แต่เดิมนครหลวงพระบางมีโรงเรียนสงฆ์หลวงพระบาง 1 แห่ง แต่แยกที่ตั้งเป็น 3
วัด คือ โรงเรียนวัดมะโน สอนในระดับประถมศึกษา 2) โรงเรียนวัดสบ ตั้งอยู่ฝั่งตะวันตกของถนน
สักกะรินทร์ สอนเฉพาะมัธยมศึกษาตอนปลาย และ 3) โรงเรียนวัดสิพทบาท เป็นที่ตั้งของห้อง
การ หรือสำนักงานใหญ่ จัดการบริหารรวมกันอยู่ที่นี้แห่งเดียว สอนทั้งระดับมัธยมต้นและมัธยม

ปลาย(พระทอง พรหมมะลี สัมภาษณ์) นอกจากนี้มีโรงเรียนมัธยมสงฆ์ขนาดใหญ่อีกแห่งคือ โรงเรียนมัธยมสงฆ์ วัดภูควายหลวงพระบาง จัดการศึกษาแบบภาคปกติจนถึงมัธยม 7 มีการสอน รายวิชาหลักและวิชาเฉพาะ เช่น วิชาจิตรศิลป์ พระพุทธศาสนา บาลีเบื้องต้น ปัจจุบัน พระและ สามเณรมีประมาณ 800 รูป และในช่วง 10 ปีที่ผ่านมา มีโรงเรียนสงฆ์สร้างขึ้นใหม่เพิ่ม เป็น โรงเรียนนอกเขตหลวงพระบาง และมีจำนวนสามเณรจากเผ่าต่างๆกันมาอยู่ร่วมกันมาก คือ วัดผา โอ โรงเรียนสงฆ์วัดผาโอ มีนักเรียน ระดับมัธยม 1 ถึงมัธยม 7 เป็นโรงเรียนสงฆ์แบบกินนอน (สำนักเรียนบาลี) มีผู้เรียนประมาณ 500 รูป ครูประมาณ 20 คน ที่ได้รับการบรรจุโดยรัฐบาล การ จัดการศึกษาที่วัดผาโอ พระอ่อนแก้ว สิทธิวงศ์ เจ้าคณะจังหวัดนครหลวงพระบาง เจ้าอาวาสวัดผา โอ เป็นพระที่เป็นหลักในการหาสามเณรที่เป็นชนเผ่ามาเรียน ได้สร้างวัดผาโอ ประมาณ ปี 2008 รวม 11 ปี เพื่อให้เป็นที่เรียนของนักเรียนสามเณรในถิ่นห่างไกลเมือง เบื้องต้นได้อาศัยการ สนับสนุนเงินจากการบริจาคของพุทธศาสนิกชนที่นับถือ ก่อนที่ภายหลังรัฐบาลจึงเข้ามาช่วยเหลือ ในด้านการใช้จ่ายเงินเดือนครู โดยแนวโน้มนักเรียนยังมีสามเณรจากเผ่าห่างไกลยิ่งขึ้นต่อเนื่อง ในส่วนนี้จะมีค่าใช้จ่ายเพิ่มขึ้น ทำให้บางวันอาหารไม่เพียงพอ เพราะสามเณรจำนวนมาก จึงต้อง ทดแทนคืออาหารสำเร็จรูปอย่างมาว่า โดยการขอรับบริจาคหรือการแผ่เอาจากสังคมออนไลน์ ส่วน ผ่านุ่งห่ม บางทีก็ขาดไม่เพียงพอ โดยส่วนหนึ่งเครื่องนุ่งห่มได้ความร่วมมือจากมหาวิทยาลัยสงฆ์ เมืองไทยไปช่วยเหลือในแต่ละปี...”

ดังนั้น ในหลวงพระบางการศึกษาสงฆ์ลาวยังเป็นช่องทางหนึ่งในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ใน พระพุทธศาสนาและเป็นเอกลักษณ์ที่ไปเยือนลามาพร้อมทั้งพบและพูดคุยกับเจ้าสำนักสงฆ์ที่ป่าภูควาย และวิทยาสงฆ์ วัดผาโอ และเจ้าอาวาสในเขตหลวงพระบางหลายรูป ล้วนตระหนักและเห็นความสำคัญของการศึกษาของพระภิกษุ สงฆ์สามเณรกับการส่งเสริมให้เป็นกลไกการพัฒนาคนในหลวงพระบางและในประเทศลาวต่อไปได้ด้วย

บันทึกปากเซ และการศึกษาสงฆ์ที่จำปาสัก

ในการเดินทางครั้งนี้ของผู้เขียนเกิดขึ้นภายใต้โครงการการเรียนรู้ข้ามวัฒนธรรมอาเซียน: กรณีศึกษาประเทศ ลาว ภายใต้โครงการ นิสิตสัมพันธ์อาเซียน: ความสัมพันธ์ทางศาสนาไทย-ลาว โดยศูนย์อาเซียนศึกษา มจร คณะของ พวกเราเดินทางด้วยเครื่อง และรถยนต์ และปลายทางเป็นปากเซ หรือจำปาสัก ดินแดนที่มีพัฒนาการมายาวนาน แต่ ในความยาวนานเหล่านั้น เราอาจเคยได้ยินชื่อครูบาโพนสะเม็ก ผู้มีส่วนต่อการสร้างและบูรณะองค์พระธาตุนครพนม หรือในชื่ออื่น เช่น ครูบาชี้หอม อันหมายถึงความงดงามเกียรติขจรไปยาวไกล

วิทยาลัยสงฆ์จำปาสักก่อเป็นสถาบันการศึกษาระดับสูงแห่งที่ 2 ของคณะสงฆ์ลาว ตั้งเมื่อ ค.ศ.2006 โดย พระอาจารย์สุวรรณ จันทราช เจ้าคณะแขวงจำปาสัก สปป ลาว รับรองโดย กระทรวงศึกษาธิการและกีฬา มีการเปิดการ เรียนการสอนตั้งแต่ 2007 เป็นต้นมา เมื่อจำเพาะไปที่เรื่องการศึกษาของวิทยาลัยสงฆ์ลาว มีการจัดการศึกษาในระดับ ปริญญาตรี ซึ่งในปัจจุบันมีจำนวน 3 สาขา อันประกอบด้วยคณะพุทธศาสนศึกษา (Faculty of Buddhist Studies) คณะลาว (Faculty of Lao) และคณะภาษาอังกฤษ (Faculty of English)

กิจกรรมแรกในภาคเข้าคือการร่วมทำกิจกรรมทางวิทยาลัยปากเซ ที่นิสิตระหว่างของมหาวิทยาลัยมหา จุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตอุบลราชธานี บริหารและดำเนินการโดยศูนย์อาเซียนศึกษาเป้าหมายเพื่อให้เกิด

การเรียนรู้ เกิดประสบการณ์ตรงร่วมกับระหว่างนิสิตและผู้เรียน และที่สำคัญทำให้เกิดการปรับสมดุลทางความคิด จากประสบการณ์และการเดินทางจริง โดยกิจกรรมแรกเป็นการพบกับนิสิตของวิทยาลัยสงฆ์ลาว โดยประเด็นเป็นการพูดคุยในประเด็นการเรียนรู้ข้ามวัฒนธรรม การแลกเปลี่ยนองค์ความรู้ผ่านกระบวนการวิจัย ซึ่งผู้บริหารคณาจารย์ของวิทยาลัยสงฆ์ได้แบ่งปันและเสริมองค์ความรู้ร่วมกันทั้งในส่วนการเรียนรู้และพัฒนาการของวิทยาลัยสงฆ์จำปาสักว่า

“...การเรียนรู้นอกห้องเรียนนั้นสำคัญ การวิจัยก็สำคัญมากเช่นกัน ถือเป็นบริการวิชาการสู่สังคม การเรียนการสอนก็เน้นการวิจัยในชั้นเรียน กำหนดขึ้นโดยกรมสร้างครู กระทรวงศึกษาธิการ นอกจากนั้นยังเน้นการพัฒนาผู้สอนในศตวรรษที่ 21 ที่มุ่ง “สอนเก่ง สื่อสารได้ และใช้ ICT เป็น...”

สัมภาษณ์ อาจารย์คำพูด วิมลจิก

รอง ผอ.ฝ่ายกิจกรรมนักศึกษา วิทยาลัยสงฆ์ปากเซ 3 กันยายน 2562

“...การวิจัยนั้นสำคัญที่สุด โดยทางองค์การสร้างครูได้ให้ความสำคัญกับการวิจัย และผลวิจัยที่เป็นตัวเลข วัดผลได้ในเชิงประจักษ์ จึงเน้นให้พัฒนาบุคลากรด้านวิจัยด้วยในขณะนี้...”

พระอาจารย์สุวรรณ จันทราช

ผู้อำนวยการวิทยาลัยสงฆ์จำปาสัก เจ้าคณะแขวงจำปาสัก สปป ลาว

“...การปกครองเมื่อปี พ.ศ. 2518 การปกครอง สปป.ลาว มีการปฏิรูป4ครั้งแล้ว ปัจจุบันลาวกำลังปรับปรุงหลักสูตร การศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อเดินทางเข้าสู่ประชาคมอาเซียน และมีความเป็นนานาชาติมากขึ้น การศึกษาคณะสงฆ์ มีเพียงหนึ่งเดียว คือองค์การพุทธศาสนาสัมพันธ์ ลาว โดยมีชื่อย่อว่า พอส. ลาว แสดงให้เห็นถึงระบอบปกครองแบบคอมมิวนิสต์ ชัดมากกว่าประชาธิปไตย...”

พระปลัดสุริยา สุริโย (พุทธศาสตร์ปีที่1) สามเณรธวัชวันต์ พิมพะ

เมื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้กันระหว่างนิสิตอาจารย์ เพื่อให้เกิดประสบการณ์ตรง มีการตอบคำถาม พูดคุย แบ่งปัน แห่ประสบการณ์และความรู้สึกร่วมกัน ผลที่ได้คือนิสิตมีความตื่นตัว ในการถามและการตอบประเด็นสร้างแรงจูงใจระหว่างกันและกันจากพื้นที่จริงของวิทยาลัยสงฆ์ปากเซ จากนั้นผู้เขียนและท่านพระใบฎีกาสุพจน์ ตปสีโล อาจารย์ประจำครุศาสตร์ วิทยาเขตอุบลราชธานี ซึ่งเป็นผู้นำพานิสิตในนามวิทยาเขตไปยังพื้นที่ได้พบ กับท่านปรีक्षा เข้ากราบนมัสการพระเดชพระคุณ พระสุวรรณ จันทราช เจ้าคณะแขวงจำปาสัก ผู้อำนวยการวิทยาลัยสงฆ์จำปาสัก เพื่อเรียนปรึกษาการจัดทำบันทึกข้อตกลงความร่วมมือ (MOU) ระหว่างวิทยาลัยสงฆ์จำปาสักและศูนย์อาเซียนศึกษา ด้านการวิจัยและบริการวิชาการในประชาคมอาเซียน ซึ่งพระเดชพระคุณได้เห็นความสำคัญและยินดีในการจัดทำความร่วมมือครั้งนี้ โดยศูนย์อาเซียนศึกษาและ มจร วิทยาเขตอุบลราชธานี จะดำเนินการตามขั้นตอนและระเบียบของมหาวิทยาลัยต่อไป

ภาพที่ 8 แลกเปลี่ยนเรียนรู้ ร่วมกับผู้บริหาร นิสิตวิทยาลัยสงฆ์ปากเซ ณ อาคารวิทยาลัยสงฆ์ วัดหลวงปากเซ จำปาสัก (ที่มา: ศูนย์อาเซียนศึกษา, 3 กันยายน 2561)

ภาพที่ 9 สักการะ และสัมภาษณ์ การดำเนินกิจการของวิทยาลัยสงฆ์ กับพระอาจารย์สุวรรณ จันทราช ผู้อำนวยการวิทยาลัยสงฆ์ เจ้าคณะแขวงจำปาสัก สปป ลาว แลกเปลี่ยนเรียนรู้ ร่วมกับผู้บริหาร นิสิตวิทยาลัยสงฆ์ปากเซ ณ อาคารวิทยาลัยสงฆ์ (ภาพศูนย์อาเซียนศึกษา 3 กันยายน 2561)

ภาพที่ 10 วังเจ้าบุญอุ้ม เจ้าบุญอุ้ม เป็นเจ้าผู้ครองแขวงจำปาสักองค์สุดท้าย ก่อนที่จะเกิดการเปลี่ยนแปลงการปกครองในปี พ.ศ.2518 ทำให้วังของเจ้าบุญอุ้ม อยู่ในความดูแลของรัฐบาล ส่วนเจ้าบุญอุ้มลี้ภัยไปประทับอยู่ที่ฝรั่งเศส ในปี พ.ศ.2521 โดยที่ ตัวเจ้าบุญอุ้ม ซึ่งเป็นเจ้าของวังนั้น ไม่เคยอยู่ในวังของตัวเองเลย เพราะอพยพไปอยู่ฝรั่งเศสตั้งแต่ออนวังจะสร้างเสร็จ เจ้าบุญอุ้ม เป็นบุคคลสำคัญคนหนึ่งในประวัติศาสตร์ประเทศลาว ในฐานะผู้ทรงอิทธิพลฝ่ายอนุรักษ์นิยมขวาจัด จากภาคใต้ที่อุดมสมบูรณ์ ได้เป็นนายกรัฐมนตรีลาวถึง 2 สมัย คือ พ.ศ.2491-2493 และ พ.ศ.2503-2505 ถึงช่วงปี พ.ศ.2513 การเมืองลาวแตกเป็นหลายก๊กหลายเหล่า เจ้าบุญอุ้มซึ่งขณะนั้นมีฐานที่มั่นอยู่ทางใต้ที่เมืองปากเซ พอลาวเกิดการเปลี่ยนแปลงระบอบการปกครองในปี พ.ศ.2518 ก็หนีไปอยู่ฝรั่งเศสและไม่กลับมาอีก ทั้งวังที่กำลังก่อสร้างค้างไว้ ต่อมารัฐบาลลาว ให้บริษัทคนไทยจัดการต่อเติมจนเสร็จ และเปิดเป็นโรงแรมในภายหลัง (ที่มา: ออนไลน์, 15 กรกฎาคม 2561)

ວິທະຍາໄລສິງ ຈຳປາສັກ Champasak Sangha College

ເປີດ

ຮັບນັກສຶກສາໂທ່ມ ບໍ່ຈຳພິ ພ.ສ 2557
ຄ.ສ 2014-2015
ລຸ້ນທີ 8

→ ເລີ່ມເປີດຮັບສະໜັກ
ວັນທີ 04-28/08/2014

→ ວັນສອບເຂົ້າ
ວັນທີ 29/08/2014

ເປີດແລ້ວໃນຫລັກສູດປະລິນຍາຕີ ລະບົບ 12+4

- ສາຍຄູ ພຸດທະສາດສະໜາ
- ສາຍຄູ ພາສາລາວ-ວັນນະຄະດີ
- ສາຍຄູ ຄະນິດສາດ
- ສາຍຄູ ພາສາອັງກິດ

Tel: 020 9845 8283 , 2837 4546

www.Champasaksanghacollege.blogspot.com
www.csc-Tao.blogspot.com

ภาพที่ 11 ป้ายประชาสัมพันธ์ ปรากฏในเว็บออนไลน์ของวิทยาลัยสงฆ์ที่น่าจะสะท้อนถึงการจัดการศึกษาเกี่ยวกับวิทยาลัยสงฆ์ในองค์กรรวมได้ดี เมื่อเทียบกับวันที่ผู้เขียนไปสัมผัสด้วยตนเอง ก็จะเห็นพัฒนาการผ่านทางกายภาพ เช่น อาคาร สถานที่ จำนวนนิสิตและรูปแบบการจัดการเรียนการสอน (ภาพออนไลน์)

ภาพที่ 12 ปราสาทวัดภู เทวสถานของอารยธรรม “ขอม” โบราณ ในดินแดนจำปาสัก ในวันเดินทางฝนตก จึงได้แต่แบ่งปันจากภาพจากกล้องมิเตอร์ ที่เคยร่วมเดินทางกับศูนย์อาเซียน และเคยเดินทางมาแล้วมาแบ่งปันเพื่อให้ครอบครัวการเล่าเรื่องในจำปาสักด้วย (ที่มา: เครือข่ายศูนย์อาเซียนศึกษา, 12 พฤษภาคม 2562)

การเดินทางในจำปาสักครั้งนี้ เป็นการเดินทางที่เต็มไปด้วย “อุปสรรค” เนื่องด้วยฝน เพราะสถานการณ์ในประเทศไทย น้ำท่วม จังหวัดอุบลราชธานี น้ำขึ้นสูงเรื่อยๆ ฝนตกพรำตลอดทั้งวัน ลงเที่ยวค่อนข้างยาก กับจุดสำคัญ เช่น วัดเจ้าบุญอุ้ม ณ จำปาสัก ที่ตั้งตระหง่าน จึงได้แต่หาภาพทางออนไลน์ มาประกอบเพื่อประโยชน์การเดินทาง น้ำท่วมตลาดดาวเรือง เพราะฝนตก ปราสาทวัดภูที่เป็นจุดสำคัญของการศึกษาทางประวัติศาสตร์และโบราณคดี ด้วยถนนหนทางไม่เอื้อต่อการเดินทาง ทุกอย่างเป็นเงื่อนไข แต่อย่างน้อยก็ได้ประสบการณ์และเห็นว่าในสถานการณ์ของฝน ทำให้พวกเราต้องตระหนักเรื่องความปลอดภัย การศึกษาแลกเปลี่ยนสิ้นสุดไปพร้อมกับความชุ่มเย็นในจำปาสัก และภาพข่าวเกี่ยวกับสถานการณ์น้ำท่วมในประเทศไทย ในหลายจุด ๆ จึงหยิบมาบันทึกเป็นเรื่องเล่าตามสถานการณ์ของช่วงเวลา จึงได้แต่กล่าวว่า “สบายดีจำปาสัก” ก่อนการเดินทางกลับ

ภาพที่ 13 บรรยากาศในองค์กรรวมฝนตกเสียเป็นส่วนใหญ่ ร่มและละอองฝน จึงเป็นภาพประกอบของการเดินทางในช่วงกลางพรรษาของประเทศไทยลาว ในร่องมรสุมพายุ โพลุด สถานที่คือ Sabai Dee Valley ไร่กาแฟคุณภาพของลาวจำปาสัก อันเป็นพื้นที่ปลูกกาแฟที่มาของกาแฟ “ดาว” ของลาว (ที่มา: ผู้เขียน, 4 กันยายน 2562)

บทสรุป

การศึกษาเป็นกลไกประการหนึ่งของการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในทุกประเทศ และทุกองค์กรหน่วยงานพระพุทธศาสนาลาว จัดการศึกษาสงฆ์ก็เพื่อเป้าหมายสำหรับการพัฒนาคนในศาสนาในประเทศของตนเองด้วย ศูนย์อาเซียนศึกษาก็เล็งเห็นและให้ความสำคัญในฐานะที่เป็นพันธกิจและหน้าที่ของมหาวิทยาลัย จึงได้หาแนวทางร่วมในการที่จะพัฒนาคนในศาสนา ในฐานะที่เป็นศาสนทายาทในพระพุทธศาสนาด้วยเพื่อการจัดการศึกษาที่จะก่อให้เกิดประโยชน์ต่อองค์กรรวมในการพัฒนาคน พัฒนาประเทศชาติ ดังงานศึกษาของเรื่องศิลป์ หนูแก้ว ในเรื่อง เสนอเป็นผลการศึกษาไว้ว่า

“...วิถีของพระสงฆ์สามเณรต้องอาศัยความอดทนทั้งกายและจิตใจอย่างสูง จากการศึกษาประเพณีปฏิบัติที่สวนทางกับชีวิตช่วงวัยรุ่น สามเณรต้องมาควบคุมตัวเองในการรักษาศีล สวดมนต์ ทำกิจภายในวัด ขณะเดียวกันการเล่าเรียนฝ่ายสามัญ (ทางโลก) ก็ต้องตั้งใจสำหรับอนาคตที่ดี แต่

ส่วนใหญ่ของสามเณรนั้นสามารถเดินทางไปสู่ความสำเร็จทางการศึกษาได้ เพื่อยกระดับชีวิตของตนเองและครอบครัว ดังนั้น ปลายทางของสามเณรลาว หลังสำเร็จการศึกษามีทางเลือกอยู่สองทางคือ สามเณรเมื่อจบการศึกษาระดับมัธยมปลาย ส่วนหนึ่งจะลาสิกขาไปเรียนต่อระดับสูงขึ้น เช่น วิทยาลัยสุภานวงศ์ วิทยาลัยสร้างครูหลวงพระบาง หรือแม้แต่วิทยาลัยอาชีพอื่นๆ อีกส่วนหนึ่งยังคงอยู่ในร่มเงาของศาสนาต่อ เข้าสู่ผู้ใหญ่อุปสมบทเป็นพระสงฆ์ต่อไป เข้าเรียนในระดับมหาวิทยาลัยทั้งในลาวเอง เช่น วิทยาลัยสงฆ์องค์ที่ นครหลวงเวียงจันทน์ ส่วนหนึ่งเดินทางไปศึกษาต่อที่ต่างประเทศ เช่น ประเทศไทย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย (มจร.) และมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย (มจร.) ทั้งในระดับปริญญาตรีและปริญญาโท เป็นต้น ทั้งนี้จากการสัมภาษณ์ สารทอง พรมมะลี พระสงฆ์ลาวจากเมืองหลวงพระบาง ท่านเรียนหนังสือที่วัดผาโอ วัดนอกเมืองหลวงพระบาง ท่านได้รับโอกาสได้มาเรียนที่มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น ในระดับปริญญาตรี โดยความอุปถัมภ์จากเจ้าอาวาสส่งมาเรียน สารทองได้เลือกเส้นทางการศึกษาต่อในสถานะความเป็นพระ ซึ่งมีน้อยในส่วนนี้ เพราะมีค่าใช้จ่ายสูงพอสมควรทั้งค่าเทอมและค่าใช้จ่ายอื่นๆ (พระทอง พรมมะลี, สัมภาษณ์)...

รวมทั้งสถิติของพระภิกษุหนุ่มสามเณรน้อย ที่มาเข้ารับการศึกษาในประเทศไทย จากสถิติของสำนักทะเบียนและวัดผล สะท้อนให้เห็นว่า การศึกษาเป็นกลไกการพัฒนา รวมทั้งการศึกษาแบบเชื่อมโยงเป็นเครือข่ายจะทำให้เป็นเครื่องมือ เครื่องมือสำคัญสำหรับการพัฒนาประเทศชาติและพระศาสนาได้ด้วย จากการจากการเดินทางครั้งนี้ได้มีโอกาสเดินทางและสัมผัส จะเห็นว่าการศึกษามีความสำคัญต่อการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในพระพุทธศาสนา ดังมีข้อมูลว่า

“...การศึกษาในโรงเรียนสงฆ์ทั้งระดับมัธยมศึกษา และระดับวิทยาลัยสงฆ์ได้สร้างบุคลากรที่มีคุณภาพกับสังคมลาว บุคลากรเหล่านี้อาจจะไม่ได้ยกระดับไปสู่ระดับสูงของสังคม แต่ก็ถือได้ว่าการศึกษาของสงฆ์ได้ให้หลักประกันชีวิตในระดับที่พอเลี้ยงตนเองได้อย่างกลุ่มคนที่มีการศึกษาหรือกลายเป็นชนชั้นกลางในสังคมขึ้นมา อาชีพที่ศิษย์เก่าโรงเรียนสงฆ์เลือกทำ นอกจากการเป็นครูแล้ว ความมีทักษะด้านภาษาอังกฤษ และมีความรู้ด้านวัฒนธรรมหลายคนได้เลือกที่จะเข้าสู่อาชีพมัคคุเทศก์ ที่เป็นความต้องการของเหล่าจรรย์น้อยหลายคนเมื่อมีโอกาสได้เรียนภาษาอังกฤษ ทั้งนี้ในฐานะหลวงพระบางเป็นเมืองมรดกโลก ธุรกิจการท่องเที่ยวในลาว ได้เป็นช่องทางทำให้ผู้ที่เก่งภาษาได้มีงานทำอย่างต่อเนื่อง...”

การศึกษาขั้นพื้นฐาน การศึกษาระดับอุดมศึกษานับเป็นหัวใจของการพัฒนา ในการเดินทางครั้งนี้จึงสะท้อนคิดจากประสบการณ์ตรง แบ่งปันเป็นข้อเขียนบันทึกสิ่งที่ได้พบเห็น พร้อมนำมาแบ่งปันเล่าเรื่องเป็นบันทึกการเดินทาง บันทึกกิจกรรมของศูนย์อาเซียนศึกษา และบันทึกเวลา ทำให้เห็นอย่างไรเสียกิจกรรมเชื่อมโยง ประสานแบบนี้จะมีประโยชน์ในเชิงพัฒนาคน พัฒนางานและพัฒนาเครือข่ายร่วมกันระหว่างสถาบันการศึกษาสงฆ์ของไทยและสถาบันการศึกษาสงฆ์ของลาว เพื่อเป็นเครื่องมือร่วมกันในการพัฒนาคนพัฒนางานการศึกษาในองค์กรรวมได้

สถิติพระสงฆ์สามเณร ที่เข้ามาศึกษาที่ยังมหาวิทยาลัยสงฆ์ในประเทศไทย ข้อมูลจากสำนักทะเบียนและวัดผล มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย,เมื่อ สิงหาคม 2562/2019 พบว่ามีนิสิต รวมจำนวนกว่า 257 รูป ในปีการศึกษาปัจจุบัน และรวมกันตลอดระยะเวลาในรอบ 10 ปีตั้งแต่ พ.ศ.2550-2560 พบว่ามีนิสิตที่จบการศึกษา

ไปแล้วไม่น้อยกว่า 3,500 รูป ที่จากมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ประเทศไทย ดังนั้น แนวคิดการศึกษา เพื่อการศึกษา แนวคิดเรื่องกลไกการพัฒนาศาสนทายาท นับเป็นความจำเป็นและมีความสำคัญ ดังนั้น การจัดการศึกษาในลาวเองก็ดี หรือมหาวิทยาลัยสงฆ์ในประเทศไทยก็ดี ล้วนเนื่องเกี่ยว และต่อเนื่องอันเป็นประโยชน์และเป็น ข้อมูลของกันและกันในการบริหารจัดการและการจัดการศึกษาในองค์กรร่วมด้วยเช่นกัน

บันทึกขอบคุณ

ศูนย์อาเซียนศึกษา ขอกราบขอบพระคุณพระคุณพระศรีธวัชเมธี ผู้อำนวยการศูนย์อาเซียนศึกษา ที่อนุมัติ โครงการและมอบหมายให้ดำเนินโครงการ รวมทั้งบุคลากรในโครงสร้างการบริหารของศูนย์อาเซียนศึกษาพระมหา จิตรวัฒน์ กนตวณโณ, ผศ.ดร. รองผู้อำนวยการศูนย์อาเซียน พระปลัดอภิเชษฐ สุภทรวาทิ บุคลากรศูนย์อาเซียนศึกษา ในการจัดโครงการและพัฒนางานในนามศูนย์อาเซียนศึกษาร่วมกัน และที่สำคัญนางสาวมกรวิ ฉิมพะเนาว์ บุคลากร ส่วนวิจัย สารสนเทศและบริการวิชาการศูนย์อาเซียนศึกษา ที่อำนวยความสะดวกในการจองที่พัก ประสานงาน จอง ตั๋ว อำนวยความสะดวกระหว่างเดินทาง และอีกหลายอย่างตามภาระงานและสถานการณ์ของงานที่เกิดขึ้นในแต่ละช่วงเวลา พร้อมร่วมเดินทางปฏิบัติงานขับเคลื่อนโครงการจนกระทั่งแล้วเสร็จ ตามภารกิจพันธกิจของศูนย์เพื่อเชื่อมต่อให้กับ พันธกิจเครือข่ายนานาชาติของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยต่อไป

วิทยาเขตอุบลราชธานี ขอกราบขอบคุณผู้บริหารคณาจารย์ พระครูธรรมธรศิริวัฒน์ สิริวิฑฒโน, ผศ.ดร. (ผู้อำนวยการสำนักวิชาการวิทยาเขตอุบลราชธานี) *พระใบฎีกาสุพจน์ ตปสีโล* (คณะครุศาสตร์ วิทยาเขตอุบลราชธานี) และ*พระอาจารย์คิวดะชน์ ญาณวโร* (ผู้อำนวยการสำนักงานวิทยาเขตอุบลราชธานี) ที่อนุมัติ และอนุญาต ให้ดำเนิน กิจกรรมร่วม และอนุมัตินิสิตให้เข้าร่วมโครงการศึกษาแลกเปลี่ยนรู้ข้ามวัฒนธรรม รวมทั้งประสานงานอำนวยความสะดวกในการะกิจกรรมการเดินทาง

วิทยาลัยสงฆ์จำปาสัก ขอกราบขอบพระคุณผู้บริหารวิทยาลัยสงฆ์จำปาสัก ที่เปิดโอกาสอนุญาต ผ่านการ ประสานดำเนินการ จนกระทั่งทำให้กิจกรรมพัฒนานิสิตร่วมกันได้ประสบการณ์ตรง การเรียนรู้แบบเสริมสร้าง และการเรียนรู้แบบพื้นที่จริงอาณาบริเวณศึกษาเกิดขึ้น (Area Studies) เป็นการสร้างแรงจูงใจ ผสมจินตนาการเพื่อ เป็นบุคคลต้นแบบในอนาคตของพระพุทธศาสนาไทย-ลาวในอนาคตได้

เอกสารอ้างอิง

กรรณิกา จรรย์แสง. (2015). *บันทึกการเดินทางของอั้งรี มูฮัด ในราชอาณาจักรสยาม กัมพูชา ลาว และ*

อินโดจีนตอนกลางส่วนอื่นๆ. กรุงเทพฯ: มติชน.

จิตร ภูมิศักดิ์. (2556). *ความเป็นมาของคำสยาม ไทย ลาว และขอม และลักษณะทาง สังคมของชนชาติ*.

พิมพ์ครั้งที่ 6. กรุงเทพมหานคร: ชนนิยม.

ชาญวิทย์ เกษตรศิริ. (2552). *แม่น้ำโขง ณ นครพนม*. กรุงเทพฯ: มูลนิธิโครงการตำราสังคมศาสตร์และ

มนุษยศาสตร์.

เต็ม วิพากษ์พจนกิจ. (2546). *ประวัติศาสตร์อีสาน*. พิมพ์ครั้งที่ 4 . กรุงเทพฯ: มูลนิธิโครงการตำราสังคมศาสตร์และ

มนุษยศาสตร์.

ธัชวรินทร์ หนูแก้ว. (2561). “จั่วฉ้อย: มองลาวผ่านการศึกษาและแสวงหาโอกาสในชีวิตของสามเณร”. ใน

- ประวัติศาสตร์ เศรษฐกิจ สังคม และศิลปวัฒนธรรม จากหล่มสัก-หลวงพระบาง. เชิดชาย บุตติ
บรรณาธิการ. ศูนย์การเรียนรู้พุทธศิลป์ถิ่นอีสาน มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี.
- ธีรภัทร เจริญสุข. (2560). สถาปนาประมุขสงฆ์สองฝั่งโขง. จาก www.matichonweekly.com. สืบค้น เมื่อวันที่ 15
กุมภาพันธ์ 2560.
- พระโสภณพัฒนบัณฑิต และ ดร.อุทัย วรเมธีศรีสกุล (2560). “พระพุทธศาสนาในสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชน
ลาว: ประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม และความสัมพันธ์ทางสังคม”. *วารสารสถาบันวิจัยพินลธรรม*. 4(1)
มกราคม – มิถุนายน 2560: 39-48.
- พระมหาดาวสยาม ปัญญาชีโร. (2555). *พระพุทธศาสนาในลาว*. ขอนแก่น. พิมพ์ลักษณะ.
- พระไพศาล วิสาโล. (2546). *พุทธศาสนาไทยในอนาคต แนวโน้มและทางออกจากวิกฤต*. กรุงเทพฯ: มูลนิธิสดศรี-
สฤษดิ์วงศ์.
- พระมหานิกธ ฐานุตโตโร. (2559). พระพุทธศาสนาในประเทศลาวกรณีศึกษา การศึกษาของคณะสงฆ์หลวง
พระบาง (เมืองมรดกโลก). *วารสาร มจร สังคมศาสตร์ปริทรรศน์*. 2(2). กรกฎาคม-ธันวาคม
2559: 65-77.
- พระศรีธาดุ ศรีประทุม และคณะ. (2553). การเปลี่ยนแปลงทางการเมืองและพุทธศาสนาสมัยสังคมนิยมใน
ลาว. *วารสารสังคมลุ่มน้ำโขง*. ปีที่ 6 ฉบับที่ 3 กันยายน-ธันวาคม 2553.
- มติชนออนไลน์. (2561). จาก www.matichonweekly.com. สืบค้นเมื่อวันที่ 18 กุมภาพันธ์ 2561.
- มาร์ติน สจ๊วต-ฟอกซ์ (เขียน). (2553). *ประวัติศาสตร์ลาว-A History of Laos*. กาญจนี ละอองศรี(บรรณาธิการ) และ
ปรียา แวหงษ์ จิราภรณ์ วิญญูรัตน์ (แปล). กรุงเทพฯ: มูลนิธิโครงการตำราสังคมศาสตร์และ
มนุษยศาสตร์.
- ลาวไทย หาทางแก้ปัญหาวัดร้าง รุกส่งฆราวาสเรียน ม.สงฆ์ไทย. *เดลินิวส์ ออนไลน์* จาก
<https://www.dailynews.co.th/education/622969>. สืบค้น จันทร์ที่ 1 กันยายน 2562.
- ลีลา วีระวงศ์. (2539). *ประวัติศาสตร์ลาว*. แปลโดยสมหมาย เปรมจิตต์. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: มติชน.
- ศุภชัย สิงห์ยะบุศย์. (2549). *สารมิตรภาพไทย-ลาว*. ปีที่ 3 ฉบับที่ 1 (ตุลาคม – ธันวาคม 2549).
- หอมหวล บัระภา. (2555). พระพุทธศาสนาลาวภายใต้อุดมการณ์สังคมนิยม 2518-2533. *วารสารสังคม
ลุ่มน้ำโขง*. ปีที่ 29 ฉบับที่ 1 มกราคม – เมษายน 2555.
- หอมหวล บัระภา. (2552). *สารมิตรภาพไทย-ลาว*. ปีที่ 16 ฉบับที่ 4 (ตุลาคม – ธันวาคม 2552)
- อภิภัทร อังสนันท์. (2562). “ธรรมยุคกนิทาย: พุทธศาสนาแนวสังคมนิยม”. *ศิลปวัฒนธรรม*. 18 พฤษภาคม พ.ศ.2562
- Phrarajapariyatti, (2016). The Religion Educational Management for Buddhism Propagation in the
Greater Mekong Sub-Region Counties. *Journal of International Buddhist Studies*. Vol.7
No.2; December 2016: 42-56.
- Stuart-Fox, M. (1996). *Buddhist Kingdom, Marxist State: The Making of Modern Laos*. Bangkok:
White Lotus Co., Ltd.